

Биљана Бранић Латиновић

РАДНА СВЕСКА 5

Уз Граматику
за пети разред основне школе

РАДНА СВЕСКА 5

Уз Граматику за пети разред основне школе

Редакција Фондације Алек Кавчић

Аутор др Биљана Бранић Латиновић

Рецензенти проф. др Горан Зељић, Учитељски факултет Универзитета у Београду
доц. др Катарина Беговић, Филолошки факултет Универзитета у Београду
Јелена Милутиновић, ОШ „Милош Црњански”, Београд

Главни уредник Смиљка Наумовић

Уредник Милана Поучки

Илустрације Горан Витановић

Фотографије Shutterstock

Лектура и коректура Милана Поучки

Ликовни уредник Слађана Николић

Прелом Срђан Попов, Слађана Николић

Издавач АрхиКњига д. о. о.

Љубостињска 2, Београд

За издавача Смиљка Наумовић

Штампа Birograf Comp d. o. o., Земун

Тираж 3.000

Прво издање, 2023.

ISBN 978-86-6130-020-2

СИР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.016:821-82(075.2)(076.1)

37.016:811.163.41(075.2)(076.1)

БУЛАТ, Снежана Р, 1988-

Радна свеска 5 : уз Читанку за пети разред основне школе / Снежана Булат ; [илюстрације Горан Витановић]. - 1. изд. - Београд : АрхиКњига, 2023 (Земун : Birograf Comp). - 60, 80 стр. : илустр. ; 29 см

Насл. стр. приштампаног текста : Радна свеска 5 : уз Граматику за пети разред основне школе / Биљана Бранић Латиновић. - Оба рада штампана у међусобно обрнутим смеровима. - Тираж 3.000. - Библиографија: стр. 60.

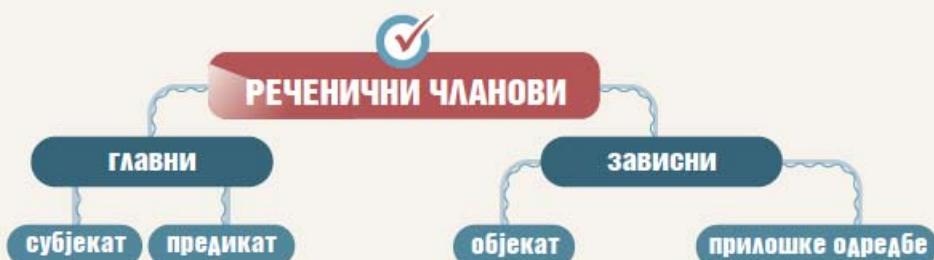
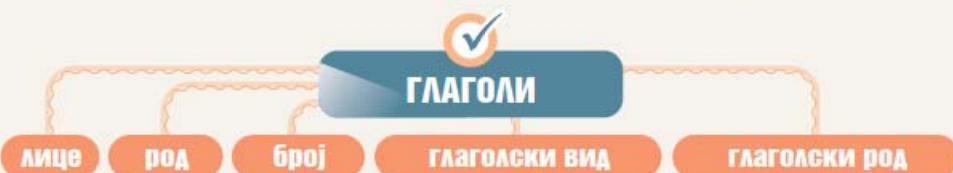
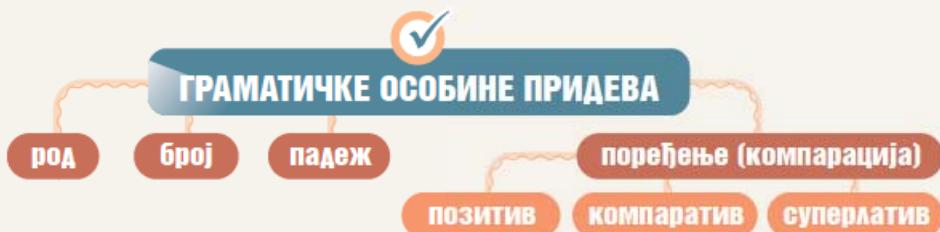
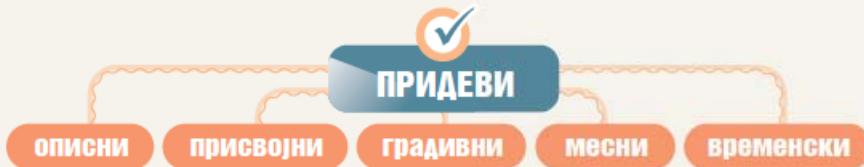
ISBN 978-86-6130-020-2

COBISS.SR-ID 108243465

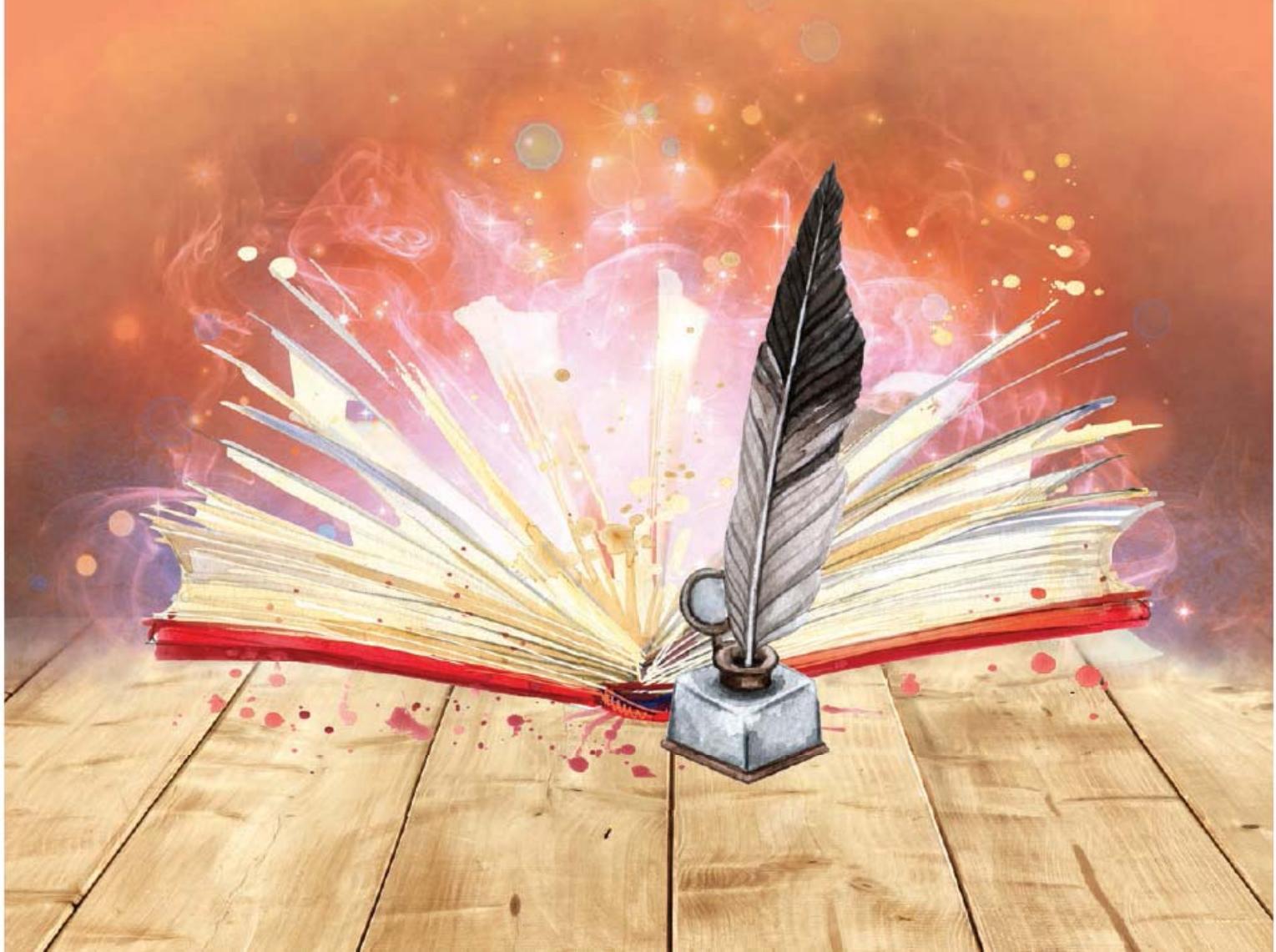
Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије одобрило је овај уџбеник за употребу у школама решењем број:
650-02-00139/2022-07 од 27. 1. 2023. године.

Садржај

Врсте речи	5
Променљиве речи	6
Именице	8
Промена именица (деклинација).....	12
Номинатив	14
Вокатив	16
Генитив.....	17
Датив	19
Акузатив	21
Инструментал	23
Локатив	25
Падежи.....	27
Правопис: Велико слово у писању вишечланих географских назива	29
Правопис: Велико слово у писању имена установа, предузећа и организација	31
Придеви	33
Заменице	36
Бројеви	37
Глаголи	39
Глаголски облици	
Инфинитив	41
Презент	42
Перфекат	44
Футур I.....	46
Правопис	47
Непроменљиве речи	
Прилози и предлози	49
Реченица	51
Реченица и њени делови	
Главни реченични чланови	52
Зависни реченични чланови	54
Интерпункцијски знаци: запета, наводници, црта	56
Место акцента у вишесложним речима	58
Интонација реченице	59
Артикулација: правилан изговор гласова	60
Језичка култура	61
Писање обичног и електронског писма (имејла).....	62
Синоними, антоними, некњижевне речи, позајмљенице	63
Техника израде писменог састава	66
Завршни тест	67
Решења	70
Литература	80

ВРСТЕ РЕЧИ

Променљиве речи

1. На основу знања о врстама речи попуни табелу.

Врсте речи	
променљиве	непроменљиве

2. У следећем тексту подвуци именице које се појављују у различитим облицима и препиши их.

Мама је послала поруку Теси да врати књиге у библиотеку. Теса је била у библиотеци после школе, али су врата била закључана. Мами је стигла порука од Тесе да ће се књигама бавити сутра.

Именице које су се јавиле у најмање два различита облика су: _____
_____.

3. Исправно попуни табелу променљивим речима из текста.

Биберче је постао један сналажљив дечак. Има много добрих другова и они га воле.

Именице	
Заменице	
Придеви	
Бројеви	
Глаголи	

4. Прочитај реченицу и напиши којој врсти променљивих речи припадају речи у низу.

Онда цар рече да ујутру оба иду у цркву, тамо ће бити царева кћи, па ко дође први његова је.

цар, црква, кћи – _____

рече, иду, ће бити, дође, је – _____

оба, први – _____

ко, његова – _____

царева – _____

5. Промени именицу ЦВЕТ у свим падежима једнине и заокружи део који се не мења (граматичку основу).

Падеж	Именица
номинатив	
генитив	
датив	
акузатив	
вокатив	
инструментал	
локатив	

6. Међу понуђеним су и наставци којих нема у промени именице ЦВЕТ по падежима. Заокружи слова испред наставака којих нема у промени:

а) - а, **б)** -ом, **в)** -о, **г)** -oj, **д)** -у.

7. Допуни реченице одговарајућим облицима именице ГЛАВА.

Не мислиш својом _____.

Погнуо је _____.

Хеј, _____ луда!

8. Како гласи граматичка основа именице ГЛАВА?

а) глав- **б)** гла- **в)** глава **г)** главн-

Заокружи слово испред тачног одговора.

9. У одломку из бајке „Ајдаја и царев син” подвуци глаголе.

„Пође средњи син у лов, па како изиђе иза града, а зец скочи иза грма а царев син за њим, док утече зец у ону рекавицу, царев син за њим, а то не био зец него ајдаја, па га дочека те прождере. Кад после тога прође неколико дана, а цареви синови не долазе натраг ниједан, забрине се сав двор.”

10. У следећем низу су речи из одломка који се налази у претходном задатку. Разврстај их на променљиве и непроменљиве речи:

у, па, изиђе, иза, града, а, зец, скочи, царев, док, ону, ајдаја, прождере, после, натраг, ниједан.

Променљиве речи су: _____.

Непроменљиве речи су: _____.

Именице

1. Прочитај реченице и подвуци именице, а затим их разврстај у табелу у оквиру врсте којој припадају.

Лука се разболео. Има високу температуру и лежи у кревету.

Заједничка именица	Властита именица	Мисаона (апстрактна) именица

2. Реши загонетку.

Дуге уши имам
и кратког сам репа,
привлачи ме купус,
а и шаргарепа.

Ја сам _____.

- Написана именица у решењу је према значењу:

а) збирна, **б)** мисаона, **в)** властита, **г)** заједничка.

Заокружи тачан одговор.

3. Поред сваке глаголске именице допиши од ког је глагола настала:

цртање – _____, сликање – _____, играње – _____,
пловидба – _____, шетња – _____, откриће – _____,
упис – _____.

4. У следећим реченицама подвуци именице и разврстај их у табелу.

- а)** Морска вода је пенила таласајући се.
б) Зевс се бринуо за своју децу.
в) Један од јунака који је успео да прође туда био је Одисеј.
г) Опало је много лишћа.
А) Злато је веома скupo.
Ђ) Добила сам брзог и веселог пса.

Заједничке именице	Градивне именице	Збирне именице

5. На којој слици је цвеће, а на којој су цветови? Тачан одговор напиши испод фотографија.

6. Најновија књига бајки Растислава Дурмана зове се „Змајеви, змајке и змајчад”. Свакој именици из назива одреди род и број и тачне одговоре напиши у табелу.

Именица	Род	Број
змајеви		
змајке		
змајчад	женски	

7. Марку су нестали делови назива књига са полице. Допиши на цртама именице које недостају и одреди њихову врсту.

Наслов	Врста додате именице
Крусо	
Гулiverова	
Бајка о зрну	
Пут око _____ за 80 дана	

8. Прочитај загонетке, напиши решења и одреди врсте именица.

Решења: _____ Врсте именица:

- a) Жеђ гаси преко мере, купа нас и пере. _____
- b) Кад сам гладна, ја сам хладна,
али кад се наједем, тада и вас загрејем. _____

9. У сваком низу једна именица је „уљез”. Прецирај је:

- a) мудрост, лудост, добродушност, осећајност, херој, креативност;
- b) град, пећина, лепота, ученик, писмо, кућа;
- c) сир, лед, мед, масти, сок, со, сос, зид.

10. Повежи именицу са врстом којој припада.

скијање	☐ заједничка
планина	☐ властита
дрвеће	☐ градивна
Копаоник	☐ збирна
снег	☐ глаголска

11. Заокружи градивне именице у низу: шећер, стакло, цвеће, јабука, млеко, зуб, секира.

12. Разврстај следеће именице према значењу: школа, пруће, кућа, брашно, песак, трње.

Градивне: _____.

Заједничке: _____.

Збирне: _____.

13. Попуни табелу тако што ћеш дописати одговарајући граматички род и број именице.

Именица	Граматички род	Граматички број
село		
свећа		
ранчеви		

14. Напиши како гласе збирне именице од датих:

грана – _____, дрво – _____, цвет – _____.

15. Заокружи слово испред реченице у којој је једна именица употребљена у множини:

- а) Био је Сањин најбољи друг.
- б) Постала је најбољи ћак у одељењу.
- в) Однела је баки и деки цвеће.
- г) Башта је оживела у њеним вештим рукама.

16. Доврши пословице именицама које недостају и напиши њихову врсту.

Није _____ све што сија. Врста именице: _____.

Ко другоме _____ копа, сам у њу упада. Врста именице: _____.

17. Напиши врсту именица БУРАД, ПЕСАК и ГРАЊЕ:

_____ , _____ , _____ .

- У основном значењу наведене именице имају:

- а) само облик једнине,
- б) само облик множине,
- в) и облике једнине и облике множине.

Заокружи слово испред тачног одговора.

18. Наведеним именицама одреди род, број и врсту према значењу.

Именице	Род	Број	Врста
гума			
туга			
радовање			
девојчице			
Вук			

19. У изреци: *Зла~~шан~~ ланац слободу не јружа*, две су именице различите врсте. Препиши их и напиши којој врсти припадају.

1. именица: _____; врста: _____.

2. именица: _____; врста: _____.

20. Обрати пажњу на подвучене речи и напиши којој врсти променљивих речи припадају.

Ускоро путујемо на екскурзију. Памтићемо то путовање.

Путујемо је _____, јутровање је _____.

21. Разврстај именице према врсти којој припадају:

миш, надахнуће, цвеће, Сара, кафа, стан, Београд, јагњад, песак, узрујаност.

а) Властите: _____;

б) заједничке: _____;

в) градивне: _____;

г) збирне: _____;

д) мисаоне (апстрактне): _____.

22. Допуни реченице збирним именицама.

а) Парк је пун опалог _____.

б) Цео дан смо скупљали _____ за огрев.

в) Добила сам прелеп букет _____.

23. У реченици заокружи градивне именице.

Тaj трг са цвећем, водом и великим спомеником од камена изазива дивљење у мени.

Промена именица (деклинација)

1. Упиши имена падежа ако су дата њихова питања и обрнуто.

_____ : Ко? Шта?

Генитив: _____

_____ : Кому? Чему?

_____ : Која? Шта?

_____ : Хеј!

_____ : С ким? Чиме?

Локатив: _____

2. Допуни исказ тако да буде тачан.

Део речи који се не мења у промени именица по падежима назива се

_____, а део који се мења _____.

3. На празне линије упиши појмове: ГРАМАТИЧКА ОСНОВА или НАСТАВАК ЗА ОБЛИК у зависности од тога шта означавају:

васпитачиц- _____; -е _____.

4. Подвуци именске речи:

глаголи, прилози, именице, придеви, предлози, заменице, бројеви.

5. Попуни табелу одговарајућим облицима именице ЗРНО у једнини и множини.

Падеж	Једнина	Множина
номинатив	зрно	зрна
генитив		
датив		
акузатив		
вокатив		
инструментал		
локатив		

6. Из датих именица препиши наставке за облик.

Пример	Наставак за облик
чудовиштима	
азбуку	

7. Заокружки независне падеже:

номинатив, генитив, датив, акузатив, вокатив, инструментал, локатив.

8. Неке именице страног порекла не мењају се по падежима. У низу подвуци непроменљива имена:

Марко, Инес, Дорис, Џон, Борис, Џенифер, Бен.

9. Допуни реченице одговарајћим обликом именице УЧЕНИЦИ.

_____ су у школи.

Граја _____ чује се ван дворишта.

Најбољим _____ додељују се књиге на крају године.

Сала је претесна за све _____.

Хеј, _____, не гурајте се!

Наставници су се поздравили с _____.

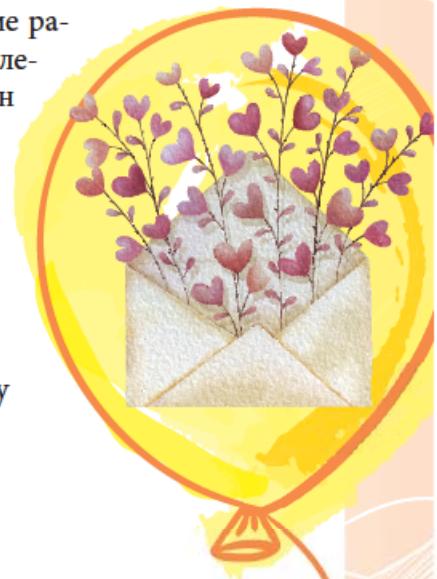
О својим _____ говорим све најбоље.

10. Прочитај препричан део романа „Тајна жутог балона” Никол Лезије и подвуци разлиčите облике именице ДЕВОЈЧИЦА.

Доминика је девојчица која је остала код куће за време разпуста. Друге девојчице, њене другарице, отишли су на летовање, а њој је досадно. Изненада је угледала жути балон са поруком. Успела је да га дохвати, али је балон пукао, а у руци девојчице је остала плава врпца и порука коју је послала друга девојчица, Елена. Доминика се обрадовала што ће упознати нову другарицу. Међутим, није знала како да девојчицу нађе – Елена није написала адресу на којој живи.

- Препиши још две именице које се у овом тексту појављују у различitim облицима:

_____ и _____.

Номинатив

1. Подвуци именице које су одговор на питања КО (ради)? ШТА (постоји)?.

Ђаци су се вратили у школске клупе. Наставници држе наставу у својим кабинетима, једино су часови физичког на отвореном.

2. Подвуци именицу у номинативу једнине у реченици.

Ми о вуку, а вук на врата.

3. Поред сваке тврђење заокружи **T** ако је тачна, **H** ако је нетачна.

a) Номинатив може да стоји уз предлоге. **T** **H**

b) Номинатив је независни падеж. **T** **H**

c) Номинатив има службу субјекта у реченици. **T** **H**

d) Номинатив има службу објекта у реченици. **T** **H**

4. Подвучене именице нису у номинативу у реченицама:

Увече се шетамо обалом.

Прави Сремац има три шешира, с њима ради, седи, парадира...

Нова бомба у школи!

У табели напиши како гласи номинатив једнине и множине подвучених именица.

Пример	Номинатив једнине	Номинатив множине
обалом		
шешира		
(у) школи		

5. Напиши номинатив множине именица: ВРЕМЕ: _____, ГРАД: _____.

6. У свакој реченици подвуци именицу у номинативу и напиши њену службу.

Ивана је купила књигу. Служба: _____

Саша је ухватио маму под руку. Служба: _____

Први је у трци стигао Дејан. Служба: _____

Он је атлетичар. Служба: _____

7. Прочитај реченицу и заокружи слово испред тачног одговора.

Друг је за друга најбољи друг.

Колико пута је употребљена именица ДРУГ у номинативу једнине?

- a)** једанпут,
- б)** двапут,
- в)** три пута.

8. Напиши службу подвучене именице у номинативу:

Касидол је село. _____

9. Именица САТ је у номинативу у само једној реченици.

- а)** Купила је сат.
- б)** Сат је на полици.
- в)** Нервира је куцкање сата.
- г)** На часу се игра сатом.

Заокружи слово испред те реченице.

10. У свакој реченици је једна именица у номинативу једнине. Подвуци је.

- а)** У колима је седела жена са цвећем.
- б)** Један млад човек возио је трамвај.
- в)** Наставница и ђаци певали су заједно на екскурзији.

11. Поред сваке именице у номинативу напиши њен наставак за облик и одреди граматички род и број.

Именица у номинативу	Наставак за облик	Род	Број
тањири			
оловка			
маче			

12. Подвученој именици одреди падеж, род и број.

Моји утисци о петом разреду су одлични.

- а)** Падеж _____, **б)** род _____, **в)** број _____.

Вокатив

1. У реченици подвуци именицу у вокативу.

„Да ти помогнем, мајко?”, дечак скиде врећу с њених леђа.

2. Напиши који знак интерпункције стоји у реченици иза именице у вокативу.

3. Напиши како гласи вокатив наведених имена:

Анђа – _____, Дуња – _____, Барбара – _____,

Милица – _____, Драган – _____, Дарко – _____.

4. У реченицама упиши запету где је потребно.

Наставнице јесте ли прегледали писмени задатак?

Није фер наставнице да имамо контролни данас.

Хоћете ли одложити контролни наставнице?

Јесте ли нас наставнице уопште чули?

5. У реченицама допиши облик вокатива следећих именица:

ДРУГАРИЦА, ПАЧЕ, РЕКА.

Што ми ниси рекла, _____?

Ој, Дунаве, ој ти _____ силна!

Пиле, _____ моје мало!

6. Подвуци све именице које имају исти облик у вокативу и номинативу:

Саша, Горан, Милош, Наташа, Соња, Драган, Даница.

7. Препиши именицу у вокативу множине из стихова народне песме „Орање Краљевића Марка”:

„Море, Марко, не ори друмова! Море, Турци, не газ’те орања!”

Именица у вокативу множине је: _____.

8. У следећим реченицама: Ана је закаснила. Ана, закаснила си, именица АНА је у истом облику, али се падежи разликују. Допуни реченицу исправним именима падежа.

Први пример је у _____, а други у _____.

9. Подвуци две именице које нису у вокативу:

Машо, Мира, Драган, Иване, Богдане, Милице.

Генитив

1. Прочитај реченицу и заокружи слово испред тачног одговора.

Алиса завуче руку у цеп и извуче кутију пуну шећерлема.

Подвучена именица је у:

- a) номинативу једнине, b) генитиву множине,
b) номинативу множине, g) генитиву једнине.

2. У примеру: *To су вежбанке нашеј одељења*, врста подвученог генитива је:

- a) деони, b) присвојни.

Заокружи слово испред тачног одговора.

3. Подвуци именицу у облику деоног генитива:

торба мога брата, пет динара, граја деце, блесак светlostи.

4. Прецртај именице у генитиву испред којих не треба да стоји предлог:

наставница из математике, силазак са брода, виша од брата, сестра од Марка.

5. Претвори градивни придев у облик *од + ћенитив* по моделу:

мешална консрукција = *консрукција од мешала*.

вунени џемпер = _____

чоколадни сладолед = _____

6. Подвуци именицу у облику генитива једнине:

пољу, пољем, поља, поље.

7. Одреди значење и службу подвучене именице у генитиву у следећим примерима.

Пример генитива	Значење генитива	Служба генитива
Пије рујна <u>вина</u> .		
ивица <u>кревета</u>		

8. Поред сваке именице напиши њен генитив множине:

овца – _____, коњ – _____,

лисица – _____.

9. У реченицама подвуци облике генитива са присвојним значењем.

Стојим пред картом света. Кроз маглу чујем питања наставника.

10. У реченици: *Кайетан йои чашу ВОДЕ*, истакнута реч је у генитиву који има:

- a)** деоно значење, **б)** присвојно значење.

Заокружи слово испред тачног одговора.

11. У наслову романа „Господар прстенова” једна именица је у генитиву. То је именица _____ . Овај генитив има:

- a)** деоно значење, **б)** присвојно значење.

Заокружи слово испред тачног одговора.

12. У изреци: *Нема сунца без свећности ни человека без љубави*, све подвучене именице су у истом падежном облику. Реч је о _____ .

13. Из одломка народне приповетке „Све, све, али занат” препиши две именице у облику генитива у служби објекта.

„Везир се упрепasti:

- Бог с тобом, чо’ече! Како ће царев син знати занат?

Говедар каже опет:

- Ако не зна никаква заната, ја му не дам своје кћери.”

Именице у генитиву у служби објекта су:

14. Распореди предлоге на одговарајућа места поред именице у генитиву:

ИСПРЕД, ИЗ, ОД, ИZNAD.

a) Добила сам поклон _____ мајке.

б) Бака живи _____ нашег стана.

в) Срели смо се _____ продавнице.

г) Сипај ми мало сока _____ флаше.

15. Напиши генитив множине именица које су наведене у номинативу:

мачка - _____ ;

ограда - _____ ;

вишња - _____ ;

тањир - _____ .

Датив

1. Један наслов из наше штампе гласио је: „КОМЕ аплаудирамо и ЧЕМУ звиждимо”.

Питања КОМЕ? и ЧЕМУ? повежи са појмовима на које се односе.

КОМЕ?

предмети и појаве

ЧЕМУ?

бића

2. У огласу подвучи две именице у дативу.

Ако си дечак, имаш између 10 и 14 година и имаш одличан со-
пран или алт, придружи се „Бечким дечацима”, најпознатијем
дечачком хору на свету, основаном у 15. веку.

3. Повежи подвучене именице са одговарајућим значењем датива.

Журим према учионици.

Трчим ка тати.

значење намене

Даћу другарици поклон.

значење правца кретања

Није препоручљиво деци.

4. Напиши како гласи датив именица:

ВОЈНИК – _____, ОСОБА – _____, ДЕТЕ – _____.

5. Попуни табелу својим примерима реченица у којима је употребљен датив једнине и множине.

Реченица	Значење датива	Служба именице у дативу

6. У свакој реченици заокружи именицу у облику датива.

а) Упркос забрани, изашла је напоље.

б) Стигли су на плажу и потрчали ка мору.

в) Обуците се и идите кућама.

г) Пажљиво приђи мачки.

7. Присети се: уз глаголе кретања користи се датив, а уз глаголе мировања генитив. Кад то знаш, допуни реченице правилним обликом именице КУЋА. Користи предлог тамо где је потребно.

Стигли смо _____. Саша је _____.

8. Обрати пажњу на подвучену именицу у дативу са предлогом:

Упутили су се ка школи.

Значење датива у реченици је:

- a) намена, б) правац кретања.

Заокружи тачан одговор.

9. Подвуци именице у дативу у стиховима из песме „Зидање Скадра”.

„Богом брате, Раде неимаре,
Остави ми прозор на очима,
Да ја гледам ка бијелу двору
Кад ће мене Јова доносити
И ка двору опет односити.”

10. У реченици: *Дође једном сиромах цару*, подвучена реч је у облику:

a) генитива једнине,	b) генитива множине,
в) датива једнине,	г) датива множине,
А) номинатива једнине,	Г) вокатива једнине.

Заокружи тачан одговор.

11. Допиши у реченицама одговарајуће предлоге.

- a) Кренула сам _____ школи.
б) После рођендана ћу поћи _____ кући.
в) Ходам _____ мору.
г) Трчим _____ ливади.

• Шта закључујеш, који предлози стоје уз именицу у дативу? _____

12. Именица у дативу стоји уз глаголе:

- a) кретања, б) мировања.

Заокружи слово испред тачног одговора.

13. Изјавну реченицу допуни одговарајућим облицима именице у дативу.

Радовали смо се новим _____ (аутобуси) који су појурили према
_____ (Вишеград).

Акузатив

1. Издвојене именице из реченице: „Аги, душо, опери судове, молим те!” (Игор Коларов, „Аги и Ема”) повежи са именом употребљеног падежа.

душо акузатив

судове вокатив

2. Размисли о падежу подвучених речи.

„Ми смо јутрос рано напустили своје куће и сад се тамо већ, у целој вароши зна да смо отишли у хајдуке... Зато ми, браћо, треба да отпочнемо рад.”

(Бранислав Нушић, „Хајдуци”)

Напиши назив падежа подвучених речи:

своје куће: _____,

у хајдуке: _____,

браћо: _____.

3. Прочитај реченицу из народне приповетке „Све, све, али занат”, па поред имена падежа препиши одговарајућу подвучену именицу.

„Кад већ виде да друкчије не може бити, онда пошље једнога свог везира да јави говедару да ће цар да му узме кћер за жену свог сина.”

номинатив – _____ генитив – _____

датив – _____ акузатив – _____

4. Коју службу имају подвучене речи у акузативу?

Милан се укључује на Зум да одговара историју.

- a) Субјекат и објекат,
b) одредба места и објекат,
c) неправи и прави објекат.

Заокружи слово испред тачног одговора.

5. Поред подвучене именице упиши одговарајући назив падежа: генитив или акузатив.

Позајмила сам уџбеник од Уроша. _____

Јеси ли видела Уроша? _____

У двориште је појурила група дечака. _____

То није утицало на дечака. _____

6. Подвуци именице које су у акузативу у служби објекта.

„Ако се једном догоди,
када све по чудима крене,
да књиге буду у моди –
библиотеке ће, уместо чланове,
уписивати фанове
и литерарне манекене!”

(Пеђа Трајковић, „Кад књиге буду у моди“)

7. Колико има објеката у акузативу у реченици:

Ако си девојчица, штипнуће ти образ и оставити бубуљицу.

- a)** један, **б)** два, **в)** три?

Заокружи слово испред тачног одговора.

8. Прочитај одломак из Нушићевог романа „Хајдуци” и препиши именице које су у номинативу у служби субјекта (има их две) и именице које су у акузативу у служби објекта (има их седам).

„Кад учитељ говори лекцију, он хвата муве или донесе у цепу блато, па прави куглице и гађа њима ђаке или донесе иглу па кад је најтише он убоде друга до себе, па овај врисне и скочи из клупе као да га је федер избацио.”

Именице у номинативу у служби субјекта су: _____.

Именице у акузативу у служби објекта су:

_____.

9. Одреди падеж и службу подвучених именица.

Насупрот незавршеној грађевини налазила се висока ограда. Дуж целе њене површине деца су писала поруке.

Пример	Падеж и број	Служба
ограда		
површине		
поруке		

10. Допуни текст одговарајућим именицама у акузативу.

Реч силуета првобитно је означавала _____ (портрет) који је приказивао само _____ (профил) у црној боји. Име је добила по Етјену де Силујету, који је волео овакве _____ (слика) и њима украсио свој _____ (дом).

Инструментал

1. Поред подвучене именице у инструменталу напиши питање на које се добија.

Упознали смо се са књижевницом Јасминком Петровић. _____

Хвалила се својим оценама. _____

2. Подвуци правилно употребљен облик именице у инструменталу.

Тест радимо са оловком. Тест радимо оловком.

Употребљен је:

- a)** инструментал друштва,
- b)** инструментал средства.

Заокружи слово испред тачног одговора.

3. Допуни одговарајућим обликом инструментала име и презиме глумца.

Јеси ли гледала филм „Пирати са Кариба“ са _____ (Џони Деп)
у главној улози?

4. Допуни реченицу одговарајућим обликом именице у загради.

Возим се _____ (бицикл) _____ (другарица).

• Распореди употребљене именице из примера према томе да ли означавају:

инструментал средства – _____;

инструментал друштва – _____.

5. У тексту који следи подвуци све именице у инструменталу.

Из зоолошког врта побегао је лав. Радници зоо-врта и надлежне службе дали су се у потрагу, а из њихових возила вириле су пушке са стрелицама седатива. Након што су лава погодили стрелицом, опколили су га мрежом, ухватили и вратили у зоолошки врт.

6. Стави именице у инструментал како је започето.

На Медитерану се тргује свачим: сувенирима, _____ (воће),
_____ (покућство), _____ (тканине),
_____ (пицаме), _____ (прекривачи),
_____ (накит) и _____ (инструменти).

7. Напиши основни облик именице која у инструменталу гласи:

ВИОЛИНИСТОМ _____

8. Препиши погрешно написане падежне облике из реченица у леву колону табеле и замени их правилним у десној.

Погрешно ✗	Правилно ✓
У школу долази с трамвајем.	
Пред кућу је расло цвеће.	
Сви су седели за сто.	
Крените сви за Тамару.	
Међу ту децу су били и наставници.	

9. Поред сваке подвучене именице напиши име падежа у ком она стоји.

- a) Такси је стао пред зграду. _____
- б) Такси стоји пред зградом. _____
- в) Такси стоји испред зграде. _____

10. Прочитај реченицу и поред издвојених речи напиши назив падежа у ком стоје.

„Иако ми је званично газда био господин Берки, ја сам душом и телом припадао дечаку.”

(Данило Киш, „Дечак и пас”)

газда – _____

душом и телом – _____

дечаку – _____

11. Који предлог стоји испред именице у инструменталу када има значење друштва?

12. Напиши реченицу која има именицу у инструменталу са значењем средства.

13. У реченици је једна именица у инструменталу. Подвуци је.

Ишли смо у позориште и спремали се за расправу о представи са наставницом.

Локатив

1. Допиши појмове који недостају како би искази били тачни.

Номинатив и вокатив су _____ падежи и користе се без предлога.

_____ је једини падеж који се користи искључиво са предлозима. Остали падежи: _____, _____, _____ и _____ могу да се користе са предлозима и без њих.

2. Прочитај реченицу и напиши у ком су падежу издвојене именске речи.

„Такође вас молим, драги господине Берки, да у Вашем писму мојој мами не помињете овај новац...”

(Данило Киш, „Дечак и пас“)

драги господине – _____

у Вашем писму – _____

мојој мами – _____

овај новац – _____

3. Само једна од следеће четири реченице има именицу у локативу једнине.

a) Где ћеш у планини наћи старе новине?

b) Он нам је већ певао уз гусле.

c) Успе се уз храст као мачка.

d) Ми смо се одметнули у хајдуке.

Заокружи слово испред те реченице.

4. Одреди у ком су падежу подвучене речи тако што ћеш уписати ✓ код датива или локатива, као што је започето.

Пример	Датив	Локатив
Отпутовао је <u>у септембру</u> .		✓
Упутили су се <u>ка тераси</u> .	✓	
Седи <u>на тераси</u> .		
Обратио се <u>ученицима</u> .		
Приближавамо се <u>Вальеву</u> .		

5. Напиши у ком је падежу и броју подвучена именица у реченицама.

Биберчев доказ је био у марами. Падеж: _____; број: _____.

Биберче је доказ везао у мараму. Падеж: _____; број: _____.

6. Прочитај реченицу и одреди падеж, род и број подвучених именица:

Разговарамо о рођенданима и радујемо се машином рођендану.

Пример	Падеж	Род	Број
о рођенданима			
рођендану			

7. Прочитај реченицу и одреди у којем су падежу подвучене речи.

„Док се деца боре за своју мајку, са оцем се најбрже растају.”

(Бранко В. Радичевић, „Песме о мајци”)

за (своју) мајку – _____ са оцем – _____

8. Прочитај реченице и одреди службу и значење подвучених речи које се налазе у локативу.

Причао ми је о утакмици. Служба: _____; значење: _____.

Чај се налази на столу. Служба: _____; значење: _____.

9. На линије упиши назив падежа у ком су издвојене именице из реченице:

На полици је пронашао песме које је тата поклонио мами.

на полици – _____

песме – _____

мами – _____

10. У наслову романа „20.000 миља под морем” именице су у облику:

- а)** генитива и локатива,
- б)** генитива и генитива,
- в)** генитива и датива,
- г)** генитива и инструментала.

Заокружи слово испред тачне тврдње.

11. Заокружи оне предлоге који најчешће стоје уз именицу у локативу:

у, ка, на, по, према.

Падежи

1. Промени дате именице по падежима.

Падеж	Зоран	Мира	Павле
номинатив			
генитив			
датив			
акузатив			
вокатив			
инструментал			
локатив			

2. Прочитај реченицу: *Лука је дуго корачао по џеску и камењу и најзад је пронашао џуђ,* и попуни празна поља у табели одређујући врсту, падеж и службу именице.

Именица	Врста именице	Падеж	Служба
Лука			
(по) песку			
камењу			
пут			

3. Прочитај реченице и заокружи именицу која је у облику генитива са деоним значењем.

Сви су тражили још једно парче торте! Највише волим воћне торте. Бакине торте имају најлепши фил.

4. Обрати пажњу на подвучене именице и напиши у ком су падежу и коју службу врше.

Рало и мотика свет хране. Падеж: _____; служба: _____.

Свет је полудео! Падеж: _____; служба: _____.

5. У реченицама у којима је потребно додај предлог СА.

Огрнула се ____ јакном.

Идем ____ одељењем у музеј.

Директорка управља ____ школом.

Стално се бави ____ цртањем.

Славићу рођендан заједно ____ Николом.

6. Заокружи слово испред реченице која одговара моделу: *заједничка именица у номина-*

штуку множине + глајол у садашњем времену + заједничка именица у акузативу једнине.

- a) Јабланови шумеју.
- б) Ученици пишу задатак.
- в) Деца радо иду у село.

7. Напиши реченицу која одговара моделу у табели.

Субјекат	Предикат	Објекат
властита именица женског рода у номинтиву једнине	глагол у садашњем времену	градивна именица средњег рода у акузативу једнине

8. У реченици: Службено јисмо је намењено колекцију, подвучена реч је у облику:

- а) локатива једнине,
- б) датива једнине,
- в) генитива једнине.

Заокружи слово испред тачног одговора.

9. У реченици: Милице молим ће вратити ми мајицу, одвој запетом вокатив од остатка реченице.

10. Повежи подвучени део реченице са одговарајућим падежом.

Ставила је вазу на сто.

локатив

Ваза је на столу.

акузатив

11. Именице које су у загради стави у одговарајући падеж.

а) Пливала сам према _____ (обала) када сам видела
_____ (дelfин) у мору.

б) Волео сам да идем _____ (село) и да посетим
_____ (бака).

Велико слово у писању вишечланих географских назива

- 1.** Следећи текст препиши правилно у свеску, водећи рачуна о великом слову.

РОЂЕН ЈЕ У ТРШИЋУ, ПОДРИЊСКОМ СЕЛУ КОД ЛОЗНИЦЕ. БИО ЈЕ ПИСАР КОД ЦЕРСКОГ ХАЈДУЧКОГ ХАРАМБАШЕ ЂОРЂА ЂУРЧИЈЕ. ОТИШАО ЈЕ У СРЕМСКЕ КАРЛОВЦЕ ДА УПИШЕ ГИМНАЗИЈУ. ЊЕГОВО ИМЕ ЈЕ ВУК КАРАЦИЋ.

Вукова кућа у Тршићу ▶

- 2.** Подвуци речи које морају имати велико почетно слово.

ВЕЛИКА МОРАВА НАСТАЈЕ СПАЈАЊЕМ ЈУЖНЕ И ЗАПАДНЕ МОРАВЕ КОД ГРАДА СТАЛАЋА. УЛИВА СЕ У ДУНАВ КОД СМЕДЕРЕВА И КОСТОЛЦА. ВЕЛИКА МОРАВА ЈЕ СА ЗАПАДНОМ МОРАВОМ НАЈВЕЋА СРПСКА РЕКА. НАЈУДАЉЕНИЈА ПРИТОКА ЈЕ ИБАР, КОЈИ ИЗВИРЕ КОД ПЛАНИНЕ ХАЈЛА.

▲ Велика Морава код Сталаћа

- 3.** Напиши правилно географске називе:

ТИХИ ОКЕАН _____,

ЕГЕЈСКО МОРЕ _____,

СРЕБРНО ЈЕЗЕРО _____,

ОБЕДСКА БАРА _____.

▲ Обедска бара

- 4.** Подвуци исправно написане географске називе:

Атлантски Океан, Црни Дрим, Моравско-Вардарска долина, Моравско-вардарска долина, Моравско-вардарска Долина, Двор на уни, Двор На уни, Палићко Језеро, Палићко језеро.

- 5.** У сваком низу је један погрешно написан географски назив. Прецртај га.

a) Африка, северна Америка, Австралија;

b) Црна гора, Фрушка гора, Света гора (полуострво);

c) Ледничко језеро, Северни Ледени океан, Норвешко море.

- 6.** У следећем низу крију се имена три насеља. Подвуци их.

Ново Орахово, Мала греда, Буча поток, Мали Иђош, Нови Кнежевац.

7. Препиши правилно дати текст.

маја је овог распуста одлучила да обиђе србију. кренула је од голупца и голубачке тврђаве, обишла национални парк ћердап и лепенски вир и путовање завршила на хомољским планинама. пошто јој се свидело, следеће године планира да обиђе земљане фигуре зване ћавоља варош и власинско језеро.

8. Препиши придеве у одговарајућем облику водећи рачуна о писању великог почетног слова (придеви су наведени по реду): СЕВЕРНА, ЈУЖНА, НОВИ.

_____ и _____ Америка су се некада називале
_____ свет.

9. Прочитај реченице и заокружи географски назив који није добро написан.

Под Сувом Планином од села Горњи Душник па до села Доњи Душник раније је било шеснаест воденица. На Таорским врелима је било десет.

10. Заокружи слово испред примера у коме је тачно написан географски појам.

- а)** Живим на балканском полуострву.
- б)** Живим на Балканском Полуострву.
- в)** Живим на Балканском полуострву.

11. Исправно напиши називе.

република србија - _____

јужна америка - _____

јадранско море - _____

сједињене америчке државе - _____

ћердапска клисура - _____

смедеревска паланка - _____

12. Подвуци правилно написана имена узвишења:

Вршка чука, Вршка Чука, Вршачки брег, Вршачки Брг.

ВЕЛИКО СЛОВО У ПИСАЊУ ИМЕНА УСТАНОВА, ПРЕДУЗЕЋА И ОРГАНИЗАЦИЈА

1. Заокружи слово испред низа у ком су сви називи тачно написани.

- a)** Српска академија наука и уметности, ресторан Раднички, Ваљевска Гимназија, Мирослављево Јеванђеље;
- b)** Српска академија наука и уметности, Ресторан раднички, Ваљевска гимназија, Мирослављево Јеванђеље;
- c)** Српска Академија Наука и Уметности, ресторан Раднички, Ваљевска Гимназија, Мирослављево Јеванђеље;
- d)** Српска академија наука и уметности, ресторан Раднички, Ваљевска гимназија, Мирослављево јеванђеље.

2. Подвуци слово испред реченице у којој су све речи написане у складу са правилима о писању великог слова.

- a)** Данас је Наставничко веће Основне Школе „Милош црњански“ ослободило Иву Бекић наставе физичког на десет дана.
- b)** Данас је наставничко веће Основне школе „милош Црњански“ ослободило Иву Бекић наставе физичког на десет дана.
- c)** Данас је Наставничко веће Основне школе „Милош Црњански“ ослободило Иву Бекић наставе физичког на десет дана.

3. У реченици исправи грешке у писању имена установа.

У близини Српске академије Наука и Уметности налазе се Филолошки и Филозофски Факултет, а мало даље и етнографски музеј.

4. Препиши правилно следеће реченице, водећи рачуна о великом слову.

српска православна црква данас слави светог саву.

идем у основну школу васа стајић у мокрину.

званично име фудбалског клуба је спортско друштво црвена звезда.

гост другог програма радио београда је професор ранко бугарски.

5. Правилно напиши имена друштава и установа.

кошаркашки клуб партизан – _____

дечји културни центар – _____

универзитет у крагујевцу – _____

савез извиђача србије – _____

6. Новинарска секција једне школе објавила је вест у којој су се поткрадле грешке у писању великог слова. Исправи их.

Ученици основне школе „Бранко Радичевић“ из Великог села посетили су Сајам Књига у Београду. На штанду Завода за Уџбенике организатори су им говорили о књигама за њихов узраст. Ипак, највећа је гужва била на штанду Издавачке Куће Лагуна, где је своје књиге потписивао Урош Петровић.

7. Распореди називе у тексту водећи рачуна о писању великог слова:

МАТЕМАТИЧКА, ФОНДАЦИЈА, ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ, ОСНОВНА.

_____ гимназија и _____ „Алек Кавчић“ даривали су основне школе у Србији рачунарима. Ове године рачунаре су добили: _____ школа „_____“ у Омољици и _____ школа „Михајло Пупин“ из Идвора.

8. Напиши тачан назив своје школе и места у коме се налази.

(Назив школе) _____ из
_____ (место).

9. Исправно напиши називе установа и организација.

матица српска – _____

пријатељи деце србије – _____

центар за права детета – _____

10 МОКРА ГОРА је назив и долине и насељеног места. Правилно га напиши.

_____ (насеље)

_____ (долина)

Придеви

1. У следећем одломку подвуци све придеве и разврстај их по врсти којој припадају.

Реч „робот” настала је од чешке речи „робота”, која значи *робов рад*. Први ју је употребио један чешки писац, који је тако назвао вештачког човека који је радио аутоматски, као права машина. Данашњи роботи се зову „електрични мозгови”, а за некога ко ради без размишљања каже се да ради као робот.

▲ Робот

2. Прочитај одломак из прилагођеног записа „Мостови” Ива Андрића.

Древни мостови на уласку у босанске варошице чије изглодане греде поигравају под копитама сеоских коња. Они мали мостићи у планинама, пребачени преко неког горског потока.

- a) Препиши три описна придева из текста.

- b) Препиши три присвојна придева из текста.

3. У народној поезији одређени придеви увек се налазе уз неке именице. Научили смо да се они зову *стални епитети*. Повежи сталне епитетете са именицама уз које стоје.

бијело

копља

вјерна

вино

бојна

грло

рујно

љуба

- Којој врсти придева припадају? _____

4. У реченици је само једна реч придев. Подвуци је.

Свако добро дете добро зна граматику.

5. Обрати пажњу на подвучене придеве у реченицама.

Душан Борковић је највиши професионални аутомобилиста на свету. Висок је 207 центиметара.

Означени су:

- а)** позитив и позитив,
- б)** компаратив и суперлатив,
- в)** компаратив и позитив,
- г)** суперлатив и позитив.

Заокружи слово испред тачног одговора.

6. Повежи придеве са врстом којој припадају.

смеђа (коса)	☐	присвојни
кукурузни (хлеб)	☐	месни
сестрина (соба)	☐	временски
горња (ивица)	☐	описни
данашње (новине)	☐	градивни

7. У сваком низу један придев је неправилно написан. Прецртај га.

- а)** виши, вишљи
- б)** ново садски, новосадски
- в)** крушевачки, Крушевачки
- г)** горкији, горчи

8. Само је једна реч придев у реченици. Препиши је.

Лука Симић, плавокоси дечак из наше зграде, добио је куцу на поклон и шета је свакодневно.

Придев у овој реченици је _____.

9. Поред сваког имена напиши како гласи присвојни придев добијен од те именице:

Павле – _____, Ђорђе – _____,
Милица – _____, Азија – _____.

10. Напиши компаратив придева:

строг – _____; кратак – _____; дубок – _____.

11. Препиши придев који је у компаративу у реченици.

Вилин коњиц је изузетно брз летач – три пута је бржи од муве или пчеле.

Придев у компаративу је: _____

12. У реченици: *Носим само џамучне мајице*, градивни придев замени обликом *од + именница у ћенићиву*.

Градивни придев је: _____, а у облику *од + именница у ћенићиву* гласи:
_____.

13. У реченици подвучи придеве, а затим их препиши у табелу и попуни колоне.

„Слушајући најгорчу и најлепшу музiku којu сам икада чуо, одједном ми се указа камени мост.“

(Иво Андрић, „Мостови“)

Придев	Врста придева	Род	Број	Падеж	Служба придева

14. Празна места у тексту попуни следећим придевима (води рачуна да се придеви слажу са именицама): НАЈНОВИЈИ, РУПИЧАСТИ, ПОЗНАТИЈА, ПРЕДЊЕМ, ЗАДЊЕМ, ОДВОЈЕНИМ, ЧУВЕНА, ВАЗДУШНИХ, ПЧЕЛИЊИМ.

„Најки“ није једини произвођач _____ патика. Свака _____ фирма нуди неки _____ изум. „Рибок“ утрађује систем који може да се упореди са _____ саћем. _____ амортизери смештени су на _____ делу патика. _____ фирма „Адидас“ нуди патике са _____ коморама у _____ делу.

15. Прочитај вест, заокружи придеве и препиши два придева у суперлативу.

Српске одбојкашице су одбрали титулу првака на Светском првенству у холандском граду Апелдорну! Најсрдачније честитке златним девојкама, најбољој екипи на свету!

Придеви у суперлативу су: _____ и _____.

16. Напиши компаратив и суперлатив придева наведених у првој колони.

Позитив	Компаратив	Суперлатив
срећан		
црн		
брз		
жалостан		

Заменице

1. Испиши личне заменице које недостају.

прво лице једнине ЈА

прво лице множине МИ

друго лице једнине ____

друго лице множине ____

треће лице једнине ____ / ____ / ____

треће лице множине ____ / ____ / ____

2. Исправи правописне грешке у писању заменица.

Гала често иде самном у школу. Не дружим се сњом.

Исправно је: _____ и _____.

3. Упиши одговарајући облик заменице дате у загради.

Мислим на ____ (ти). Дочекаћемо ____ (они). Сећам ____ (ти) се.

4. Подвучене речи замени одговарајућим личним заменицама.

Душко Радовић је писао за децу и одрасле. _____

Код бабе и деде проводим летњи распуст. _____

Гала и ја седимо заједно. _____

Невену је заболео стомак. _____

5. Како гласи номинатив подвучене заменице у реченици: *Све је што било преда мном?*

Номинатив гласи: _____.

6. Наведене заменице разврстај у табелу: мене, те, их, тебе, њих, њега, га, је, њу, ме.

Наглашене					
Ненаглашене					

7. Напиши наглашен и ненаглашен облик заменице за одговарајуће лице у:

а) дативу 3. лица множине: _____; б) акузативу 2. лица једнине: _____.

8. Попуни празна места у реченицама одговарајућим облицима заменице ОНА.

Видео сам _____. Ко ____ је пробудио? Заборавио је на _____. Мама ____ је рекла да пожури кући.

9. У реченици подвуци ненаглашену заменицу у 3. лицу једнине.

Возила је ролере када сам је угледао.

10. На основу облика глагола утврди која би лична заменица могла да буде у служби субјекта:

читам – _____ ; радио је – _____ ; путоваћемо – _____ .

Бројеви

1. Подвуци бројеве у тексту.

Рачунање у десетицама (двадесет, тридесет...) користи се јер су људи најпре сабирали помоћу десет прстију. У неким културама је друкчије: индијанска племена сабирају по осам (јер рачунају прсте обе руке без палчева), а веће бројеве заокружују на 64.

Подвучени бројеви су: **a)** редни, **б)** основни, **в)** збирни бројеви.

Заокружи слово испред тачног одговора.

- У тексту је употребљена и једна бројна именица. Препиши је:

_____.

2. Подвуци тачно написан број 400.

Четворогодишње дете постави у просеку преко 4-сто/четиристо/четристо/четир'сто питања дневно.

3. Из драме „Кирија” Бранислава Нушића препиши бројеве разврставајући их према врсти којој припадају.

„**ОТАЦ**: Шесторо уста у кући, ој! Могу да прогутају читаву краљеву апанаџу. Јеси ли записала 360?

МАЈКА: Јесам!...

ОТАЦ: Е, добро! Сабери све то.

МАЈКА (*сабира шайћући у себи бројеве*): Колико беше деветнаест и пет?

ОТАЦ: Деветнаест и пет су двадесет и четири.”

Основни бројеви су: _____

_____,

а збирни: _____.

4. Подвуци основни број у реченици.

Некакав сељак пратио из села десеторо магаради, два своја и осморо из комшилука, а с њим кренуше још двојица.

5. Повежи број са врстом којој припада.

педесет пет

бројна именица

петоро

редни број

петорица

основни број

пети

збирни број

6. У реченицама подвучи бројеве и напиши врсту којој припадају.

Бака је очекивала да је посете унуци и испекла је много палачинки. Кад их је пребројала, закључила је да не може сваком унуку дати по пет палачинки, јер јој недостају три.

Врста подвучених бројева је: _____.

- Препиши још једну реч која означава количину, а није број.

То је реч: _____.

7. У сваком усправном низу подвучи број који није исте врсте као остали.

петоро	петорица	пет
петорица	осморица	дваесет пет
двоје	пети	педесет
дваесет двоје	дваесет двојица	петоро

8. Прочитај реченицу и препиши бројеве према врсти којој припадају.

Прво троје читалаца који се у среду, 6. априла у 13 часова јаве на број 957-055 добиће две карте за филм „Четврти човек”.

Основни бројеви су: _____;

редни: _____;

збирни: _____.

9. Напиши бројеве словима.

45. _____

11. _____

10. У реченици: *Данас нас је на првом часу било само јејшоро*, подвучени су:

- a)** редни и основни број,
- б)** редни и збирни број,
- в)** основни и редни број,
- г)** основни број и бројна именица.

Заокружи слово испред тачног одговора.

Глаголи

1. Разврстај глаголе по томе да ли означавају радњу, стање или збивање:

севати, плесати, прехладити се, наоблачити се, сањати, писати, заљубити се, трчати.

а) Глаголи који означавају радњу: _____.

б) Глаголи који означавају стање: _____.

в) Глаголи који означавају збивање: _____.

2. Међу наведеним личним је и један нелични глаголски облик:

прочитам, прочитај, је прочитала, ћу прочитати, прочитати, прочитаћу.

Препиши га. _____

3. У одломку из Ђопићеве приповетке „Поход на Мјесец” подвуци глаголе и разврстај их према граматичком роду.

„Пекла се код нас ракија од неких раних шљива па се послом зашло и у ноћ.

Просинула под казаном ватра, стриц Ниџо зарана се напио.”

а) Мушки род: _____;

б) женски род: _____.

4. У одломку из исте Ђопићеве приповетке подвуци глаголе и разврстај их према глаголском роду.

„Ја се мотам око њих двојице, више одмажем, прислушкујем њихов разговор.”

а) Прелазни глаголи: _____;

б) непрелазни глаголи: _____;

в) повратни глаголи: _____.

5. Подвуци повратне глаголе:

ићи, маштати, свађати се, наћи, замислiti се.

6. Заокружи несвршени непрелазни глагол:

одсвирати, распоредити, свирати, одлазити.

7. Разврстај глаголе на свршене и несвршене:

прелетети, лежати, мислити, прескочити, упасти.

Свршени су: _____.

Несвршени су: _____.

8. Спој глаголе са њиховим глаголским родом.

спавати

прелазни

волети

непрелазни

свађати се

повратни

9. Наведене глаголе претвори у повратне:

окупати – _____; успавати – _____; возити – _____.

10. Глагол ПУТОВАТИ стави у одговарајући облик и повежи са називом употребљеног времена.

а) Мила _____ до Америке летос.

презент

б) Ми _____ данас на море!

футур I

в) Они _____ у четвртак.

перфекат

11. Заокружи слово испред тачног лица и броја подвученог глаголског облика у реченици:

Рекао сам да ћемо закаснити.

а) 1. лице једнине презента

б) 1. лице множине презента

в) 1. лице једнине перфекта

г) 2. лице множине перфекта

12. Упиши глагол који недостаје у реченици из народне приповетке „Деда и репа”.

„Унука за бабу, баба за деду, деда за репу, повуци – потегни – _____
не могу.”

- Одреди глаголски вид и род дописаног глагола.

Вид: _____

Род: _____

13. Колико има свршених глагола у реченици?

Желим да сазнам све о свршеним глаголима и користим их правилно.

Има _____ свршен глагол.

Глаголски облици

Инфинитив

1. Подвуци глаголе чија се инфинитивна основа може добити одбијањем наставка -ТИ: рећи, пасти, доћи, дати, патити, красти, увући, пропасти.

2. Инфинитивна основа глагола ПРОДАВАТИ гласи:

- a) прода-, b) продава-, в) продав-, г) прод-.

Заокружи слово испред тачног одговора.

3. Напиши инфинитивну основу следећих глагола.

погледати – _____ заспати – _____

плести – _____ пећи – _____ сести – _____

4. У упутствима за употребу предмета и лекова углавном се користи инфинитив. Подвуци глаголе у облику инфинитива у следећем упутству.

Увек узимати овај лек онако како је наведено или како је лекар објаснио. У случају недоумица проверити са фармацеутом. Лек чувати ван домашаја деце.

5. Глаголе у инфинитиву разврстај у колоне према месецима у години за које се везују наведене радње и забивања:

ПРОБУДИТИ, ВЕНУТИ, ПРОЦВЕТАТИ, РОНИТИ, СУНЧАТИ СЕ, ГРУДВАТИ СЕ, ОЛИСТАТИ, КЛИЗАТИ СЕ, ПЛИВАТИ, СКИЈАТИ, ЖУТЕТИ, БРАТИ.

Јануар	Март	Јул	Септембар

6. Напиши основни облик глагола.

паднем – _____ је обула – _____ идемо – _____

7. На основу прилагођене дефиниције речи из „Речника српскога језика”, на линију напиши о ком је глаголу реч.

_____ , -им, несврш. 1. настојати да се нешто схвати, разуме, усвајати какво знање, овладати каквом вештином. 2. преносити на некога знање, обучавати.

Ознака несврш. поред глагола у претходној дефиницији означава његов:

- a) вид, б) род.

Заокружи слово испред тачног одговора.

Презент

1. Подвуци реченицу у којој су сви глаголи презенту.

- а) Рекла ми је да касни.
- б) Долазим кад све завршим.
- в) Разболећеш се ако тако наставиш.
- г) Лагала је да није изгубила књигу.

2. Прецртај глагол који није у презенту:

шетам, шијем, висим, плачем, рекох, спавам, скачем, тражим, летим.

3. Допуни табелу наставцима за презент за сва лица у једнини и множини.

Једнини	Множина
1. лице -м	1. лице
2. лице	2. лице
3. лице -	3. лице -е, -ј, -ју

4. Подвуци глагол у презенту у тексту.

Пчеле су летеле са цвета на цвет тражећи медни прах. Цвеће цвета по целој башти.

5. Подвуци глаголе у презенту у следећем тексту.

Кренули смо ка школи. На путу до ње срели смо Уроша, Ивану и Софију. У први мањи нису били расположени јер су рано устали, али како је дан одмицао, били су све веселији. То ме је обрадовало, јер волим да видим наслеђане другаре.

6. Подвуци тачно написану презентску основу глагола ЛЕЖАТИ:

лежим-, леж-, лежимо, лежи-.

7. Подвуци глаголе код којих се поклапају презентска и инфинитивна основа:

пећи, певати, писати, прести, путовати, пазити.

8. Напиши презентску основу глагола.

пасти – _____ седети – _____

заспати – _____

9. Подвуци једини глагол у презенту у пословици.

Да нема ветра, пауци би небо премрежили.

10. Који помоћни глаголи постоје у нашем језику?

_____.

• Који помоћни глагол нема краћи облик у презенту? _____

• Који помоћни глагол нема инфинитив? _____

11. Напиши инфинитивну и презентску основу наведених глагола.

Глаголи	Инфинитивна основа	Презентска основа
плакати		
пронаћи		

12. Реченице допуни одговарајућим обликом глагола ЈЕСАМ, БИТИ и ХТЕТИ.

a) Сара и Иван _____ најбољи пријатељи.

б) Буди сигурна да _____ наредне године ићи на море!

в) У 18 часова ћу _____ код позоришта.

13. Напиши одричан облик глагола.

јесам – _____

будем – _____

хочу – _____

14. Повежи личну заменицу и одговарајући облик презента глагола.

ја лежимо

он, она, оно лежим

ти леже

они, оне, она лежиш

ви лежи

ми лежите

15. Напиши треће лице множине презента глагола.

обићи – _____

свирати – _____

трести – _____

Перфекат

1. Препиши овај одломак тако што ћеш глаголе у презенту навести у перфекту.

„Санке лете, као стрела. Пресецани ваздух шиба у лице, хукће, звијди у ушима, сече болно, штипа од гнева, хоће да смакне главу с рамена. Од притиска ветра немамо снаге да дишемо. Изгледа да нас сам ћаво грли канџама и уз хуку вуче у пакао. Све око нас слива се у једну дугу пругу која нагло јури...”

(Антон Чехов, „Шала“)

2. Попуни реченицу обликом перфекта глагола који се налази у загради.

Он _____ (окупати се) само једном у Градини.

Ви _____ (умити се) и кренули у школу.

Ја _____ (стићи) у школу последња.

3. Глагол ЧИТАТИ промени у перфекту кроз сва три лица једнине и множине женског рода.

4. Мaja Николић из V-2 је упознала нову другарицу, али нису размениле бројеве телефона. Глаголима у перфекту допуни оглас у коме је Maja тражи.

У суботу на клизању _____ нову другарицу. _____
љубичasti капут и зелене чизме. _____ малу сиву капу.
_____ њен број телефона, па _____ да је чујем. Ако
је неко познаје, нек ми се јави!

5. Заокружи слово испред реченице која има глаголе у перфекту.

- a) Има ли ружиног жбуна који у ружу не процвeta?
b) Мала река је ћутала и дани су се крунили као зрневље.
в) Ветар до њега не допире, не рањава га трње и камење.

6. У реченици: *Мила је све урадила*, глагол у перфекту обавља службу:

- a) субјекта, b) прилошке одредбе, в) предиката.

Заокружи слово испред тачног одговора.

7. У тексту једном цртом подвуци презент, а двема цртама перфекат.

Египћани су бога Сунца звали Ра. Он се јавља у три облика: скарабеј, сунчев диск и старац. Сваки од тих облика приказује различите положаје Сунца. Грци су веровали да Сунце излази из мора. Тетија, богиња мора, у зору је отварала коњима вратнице да пређу преко неба.

▲ Бог Ра, Долина краљева, Египат

8. Реши асоцијацију.

9. Напиши како гласи 1. лице множине перфекта мушких рода глагола

РАСТИ: _____

10. У наслову домаћег задатка *Дека ме научио* употребљен је глаголски облик који се назива
_____ (напиши тачан одговор).

11. Из чега се састоји перфекат?

- a) краћег облика глагола *јесам* b) краћег облика глагола *хїеїи*
b) глаголског придева трпног g) глаголског придева радног

Заокружи слова испред тачних одговора.

12. Повежи реченице са обликом глагола.

Јелена и Давид су се посвађали.

1. лице множине презента

Дођи ћете с Давидом.

3. лице множине перфекта

Данас не идем у школу.

1. лице једнине презента

Управо читамо лектиру.

2. лице множине футура I

Футур I

1. Подвуци глагол у реченици којим се исказује радња у будућности.
Ако наставиш тако споро да се спремаш, закаснићеш у школу.
2. Прочитај реченице и подвуци сложени футур I.
Стићи ћу на време. Закаснићу.
3. Прочитај реченице и подвуци глагол који је у футуру I.
Марко је почeo да учи. Марко учи. Марко је учио. Марко ћe морати да учи.
4. Допуни реченице одговарајућим обликом будућег времена глагола који се налази у загради.
Овог лета мама и ја _____ (путовати) на Кипар. Тамо _____
(обићи) предивне плаже око Аје Напе и _____ (посетити) место рођења
богиње љубави Афродите.
5. Напиши у ком је времену подвучени скраћени облик глагола *хiћeти* у примерима:
Ja ћu рећи, ти ћeш рећи, ми ћemo рећи. Глагол је у _____.
6. Глаголе ЈАХАТИ, КРЕНУТИ, НАЋИ, ДОБИТИ стави у облик футура I и распореди их на исправна места у тексту.
У новој години неко ћe сe родити, неко _____ у школу, неко
_____ на коњу, неко _____ брата или сестру, неко
_____ нешто што је изгубио, а јa ћe сe одморити.
7. Подвуци глаголе у низу који не могу имати прост футур I:
мирисати, тећи, процветати, расти, ићи, киснути, ронити, пешачити.
8. Прочитај реченицу и одговори на питање.
Пчеле излеђу из кошнице.
Подвучени глаголски облик је:
a) прeзeнт; **b)** футур I.
Заокружи слово испред тачног одговора.
9. Од именице ХРАНА направи и напиши глагол у другом лицу множине футура I:
_____.
10. Подвуци нетачно написане облике футура I:
ћete писати, ћu достићи, ћeш доћи, постићићeш, возићемо, ћemостићи.

Правопис

1. Правилно препиши примере који су погрешно написани:

нећу, незнам, немогу, нетрпељивост, невоља, незнაње, непогода, немиран, неправilan, нежелим, небринеш, непева, непоштује, непоштовање, непоштован.

2. Препиши исправно четири погрешно написане речи у тексту.

Роман хајдуци је писан у првом лицу. Инспирисан је личним доживљајима из детињства писца бранислава Нушића. Основна тема је одметање дечака из друштине чеде брбе у хајдуке.

Прва реч: _____; друга реч: _____;

трета реч: _____; четврта реч: _____.

3. Имена, презимена и надимке људи пишемо:

- a) малим почетним словима,
- б) свим великим почетним словима,
- в) некада великим, некада малим почетним словима.

Заокружи слово испред тачног одговора.

4. Заокружи слово испред тачне тврђе везане за Бачко Петрово село:

- а) име села је написано правилно,
- б) име села није написано правилно.

5. Имена градова и села која се састоје из више речи пишемо:

- а) само почетним великим словом,
- б) малим почетним словима,
- в) свим великим почетним словима.

Заокружи слово испред тачног одговора.

6. Код имена планина која се састоје из више речи, прву реч пишемо:

- а) великим почетним словом,
- б) малим почетним словом,
- в) нема правила у писању великог слова.

7. Реченица: *Лећујем на Охридском језеру:*

- а) правилно је написана,
- б) није правилно написана.

Заокружи слово испред тачног одговора.

8. Неки наслови домаћих задатака твојих вршњака садрже грешке. Подвуци их.

*Сјај Новоодишињих и Божићних јразника, Интерпретација „Шашаве јесме“
Мирослава Антића, Та шала ми није пријала.*

9. Напиши правилно погрешно написане речи.

Фрушка Гора – _____ не спреман – _____

самном – _____ не ћемо – _____

нај бољи – _____ незнам – _____

неговори – _____ Нови сад – _____

10. Само један број у следећем низу је правилно написан:

шесдесет, четристо, деведесетдва, шестсто, једанест, деведесетидва.

Подвуци га.

11. У сваком пару глагола у облику футура I само је један тачно написан:

ићићу – ићи ћу; усрећи ће – усрећиће; доћи ће – доћиће.

Подвуци га.

12. Подвуци исправан облик истакнутих речи у следећим реченицама:

a) Моја мама ради у математичкој гимназији / Моја мама ради у Математичкој гимназији.

b) Завршила сам основну школу „Бранко Радичевић“ / Завршила сам Основну школу „Бранко Радичевић“.

c) Живим у Старој Пазови, а бака у Великој Плани / Живим у старој Пазови, а бака у Великој плани.

13. Подвуци тачно написане бројеве:

дванајсти, дванаести, дванаести; тријес други, трисет други, тридесет (и) други.

14. Препиши следећу реченицу исправно писаним словима.

ДЕЦО НЕЗАБОРАВИТЕ ДА СУ НАЈЕДНОСТАВНИЈЕ СТВАРИ НАЈЛЕПШЕ!

15. Правилно допуни реченицу писаним обликом бројева датих у загради.

Литерарна секција наше школе окупља _____ (26, збирни број)

ученика, од чега су _____ (7, бројна именица) девчаци.

Непроменљиве речи

Прилози и предлози

1. Попуни табелу како је започето.

Променљиве речи	Непроменљиве речи
именице	
	veznici
	uzvizi
	rečče

2. Подвуци непроменљиве речи:

седми, летети, пред, сазнати, због, али, књига, вече, доле.

3. Прочитај одломак и препиши предлоге и прилоге.

- Где се сакрила мала девојчица?
- Мислим да је испод кревета. Или иза ормара. Веома је вешта у сакривању.
- Јесте, никада нисам сумњала у њу.

a) Предлози су: _____.

b) Прилози су: _____.

4. Прецртај реч која не припада низу:

данас, дању, ујутро, јутрос, јутро, ноћас, вечерас, синоћ, прекосутра.

5. Подвуци прилоге који могу да се пореде:

споро, јутрос, лоше, понекад, унутра, напред.

6. У реченици: *Ја сам старији браћ, сиурно боље знам*, подвучене речи су:

- a) придев и предлог,
- b) прилог и предлог,
- c) придев и прилог.

Заокружи слово испред тачног одговора.

7. Заокружи слово испред реченице у којој је реч НАЈВИШЕ прилог.

- a) Највише волим граматику.
- b) Волим да посматрам највише кровове града.
- c) Вуле је највише дете у разреду.

8. У реченици: Она јредлаже да се сућра најемо овде, па да онда идемо у траг, подвучене речи су:

- a) предлог и предлог,
- б) прилог и прилог,
- в) прилог и предлог.

Заокружи слово испред тачног одговора.

9. Заокружи слово испред реченице у којој је ИСПРЕД предлог.

- а) Кад Ноле игра, сви смо испред екрана.
- б) У тачно одређено време чекао бих је испред.

10. Подвуци предлоге у реченицама.

Састав прашине у кући и ван ње, тј. у природи, донекле се разликује. У природи прашину чини све што може издробљено на честице. Кућна прашина има и делиће кончића са текиха и одеће.

11. Разврстај прилоге према врсти којој припадају:

лево, стога, убрзано, синоћ, јако, пуно, летос, напред, зато, глупо.

- а) Прилози за време: _____
- б) Прилози место: _____
- в) Прилози за начин: _____
- г) Прилози за узрок: _____
- д) Прилози за меру (количину): _____

12. У следећим реченицама употреби предлоге НА, ЗА, ЗБОГ тамо где је потребно. Један од предлога искористи два пута.

Имаш времена _____ бацање? Штета, јер се пола лекције научи када се слуша _____ часу. Ако причаш _____ време часа, увече ћеш морати _____ учења да пропустиш излазак напоље.

13. Прочитај реченицу и одговори на захтев.

Лоптица се откотрљала под дечаков кревет од дрвета.

- а) У реченици се налази један предлог.
- б) У реченици се налазе два предлога.
- в) У реченици се налазе три предлога.

Заокружи слово испред тачне тврдње.

РЕЧЕНИЦА

Реченица и њени делови

Главни реченични чланови

1. Од датих речи састави и напиши реченицу у перфекту:

купити, зелени, на, штрафта, цемпер.

2. Прочитај реченицу и одреди колико има предикатских реченица у датом примеру.

Милица касни на први час, трчи до школе без даха и утрчава у учионицу пре наставнице.

3. Прочитај реченицу и подвуци предикате.

Девојчица је угледала мачку која је јурила миша који је побегао испод кревета.

- Колико има предиката у овој реченици?

а) један **б)** два **в)** три **г)** четири

Заокружи слово испред тачног одговора.

4. Усправним цртама подели реченицу на предикатске реченице.

У нашој улици саградили су солитер и тржни центар, па тражимо нови терен за кошарку.

5. Подвуци главне реченичне чланове у реченици.

Мила опет није урадила домаћи задатак.

6. Прочитај реченицу и напиши врсту којој припадају речи у служби субјекта.

Нађа ме хвата под руку и ми шетамо око брега.

Нађа – _____ ми – _____

7. На основу наставка за облик предиката препознај субјекат и напиши заменицу која је изостављена.

Здрави смо. Субјекат је: _____.

Стигао је на кеј. Субјекат је: _____.

Одлично си написала састав! Субјекат је: _____.

8. Подвуци предикат у реченици и одговори на захтев.

Мирољуб Антић је наш познати песник.

- Напиши врсту предиката: _____

9. У реченици из Нушићевих „Хајдука” подвуци све предикате.

„Перса је била пегава, носила је жуте чарапе и увек су јој биле искривљене штикле на ципелама.”

10. Напиши у којој служби и у ком облику је именица у реченици.

Помоћи ће ми Драгана?

Служба именице је: _____.

Падеж и број именице је: _____.

11. Подвуци и препиши предикате из следеће загонетке и одреди врсту употребљеног глаголског облика.

Водом иде, не бућка, травом иде, не шушка. (ајнә)

Предикат	Глаголски облик

- Сви преписани предикати припадају истој врсти. Реч је о:

a) именском, **b)** глаголском предикату.

Заокружи слово испред тачног одговора.

12. Подвуци предикат у реченици, а потом одговори на захтеве.

Дечачић спава у сенци дрвета.

a) Врста предиката је: _____.

b) Глаголски облик у служби предиката је: _____.

в) Субјекат се са предикатом слаже у следећим категоријама:

_____.

Зависни реченични чланови

1. Напиши две предикатске реченице које имају следеће чланове: прва СУБЈЕКАТ, ПРЕДИКАТ, ОБЈЕКАТ и друга СУБЈЕКАТ, ПРЕДИКАТ, ПРИЛОШКА ОДРЕДБА.

a) _____
б) _____.

2. Прочитај реченицу и правилно разврстај употребљене прилошке одредбе.

Моја сестра сваког дана има два пута тренинг, а ја због школе имам само суботом и одлазим с великим задовољством.

а) Прилошке одредбе за време: _____;
б) прилошке одредбе за начин: _____;
в) прилошке одредбе за узрок: _____;
г) прилошке одредбе за количину: _____.

3. Повежи подвучени реченични члан са називом његове службе.

а) Стигли су <u>дечак и девојчица</u> . ☐	о) апозиција
б) Наставница им је прочитала <u>резултате</u> . ☐	с) субјекат
в) Време <u>је променљиво</u> . ☐	п) прилошка одредба
г) <u>Прошле недеље</u> смо имали тест. ☐	д) објекат
д) Читамо „Круг”, <u>наш школски часопис</u> . ☐	е) предикат

4. Прочитај реченицу и одреди службу подвученог реченичног члана.

Једног дана пензионисани капетан ће позвати своју гусарску дружину.

Подвучени реченични члан је:

- а) прави објекат, б) неправи објекат, в) прилошка одредба.

Заокружи слово испред тачног одговора.

5. Одреди прави и неправи објекат у реченицама.

Залубио сам се у Персу. Волео сам Персу.

Прави објекат је: _____; неправи објекат је: _____.

6. Обрати пажњу на подвучене придеве и напиши које службе врше у реченицама.

- а) Тад ранац је огроман.

Служба подвученог члана је: _____.

- б) Огроман месец сијао је на небу.

Служба подвученог члана је: _____.

7. Прочитај реченицу и у табели, као што је започето, стави + код службе коју има наведени члан.

Тог јутра стајала је на брегу, а пролећни ветар дувао јој је право у лице.

Субјекат	Предикат	Објекат	Атрибут	Одредба времена	Одредба начина	Одредба места
Тог јутра				+		
стајала је						
на бргу						
пролећни						
ветар	+					
јој						
дувао је						
право						
у лице						

8. Прочитај реченице и напиши службу подвучених реченичних чланова.

Омер, мудри момак, није хтео да се ожени без љубави.

Служба: _____

Милош, момче младо, заљубио се у Мериму.

Служба: _____

9. Прочитај реченицу и подвуци неправи објекат.

Лазар се навикао на нову школу.

10. Прочитај реченице које су у првој колони у табели, а потом напиши којој врсти објекта припада подвучена реч и какав је глаголски род.

Реченице	Врста објекта	Глаголски род
Девојка <u>руком</u> маше.		
Град <u>градила</u> бијела вила.		
Иде санак низ улицу, води <u>Павла</u> за ручицу.		

Интерпункцијски знаци: запета, наводници, црта

1. У једном рату запета је спасила војницима животе. Наиме, командант који је заробио групу непријатељских војника телеграфисао је команди да пита шта да ради с њима. Из команде је стигао одговор: „Стрељати не чекати даља обавештења!” Телеграфиста је погрешно додао запету и то је војницима спасло животе.

Размисли и одговори где је у реченици телеграфиста додао запету.

„Стрељати не чекати даља обавештења!”

2. Упиши запете на местима у реченици где оне треба да стоје, а потом одговори на питање.

Ротердам велика лука и важан саобраћајни чвор други је по величини у Холандији.

- Реченични члан издвојен запетама зове се: _____.

3. У реченици упиши запете на местима на којима оне треба да стоје.

За журку је купила: свећице торту сокове чипс и мини-пице.

4. У наредним реченицама упиши запету где треба.

- a) Уна отвори прозор!
- b) Отвори прозор Уна!
- c) Отвори Уна прозор!

5. Заокружи пример испред реченице у којој је тачно употребљена запета.

- a) Моја најбоља, другарица Милена, станује у мојој улици.
- b) У мојој улици, станује Милена моја најбоља другарица.
- c) Милена, моја најбоља другарица, станује у мојој улици.

6. Следећа реченица је у управном говору. Препиши је водећи рачуна о знаковима интерпункције и правилном писању речи.

наставниче данас не достају само четри ученика од нас двадесет шес.

7. Реченицу која садржи управни говор напиши на три начина која знаш водећи рачуна о знаковима интерпункције.

Мама ја сам гладан рече дечак буљећи у под.

1. _____
2. _____
3. _____

8. У реченици нема знакова интерпункције. Упиши их где треба.

Наставнице шта значи реч аутобиографија коју користи Бранислав Нушић наш велики комедиограф?

9. У реченицама упиши наводнике на местима на којима треба да стоје.

- a)** Јасминка Петровић О дугмету и срећи
- б)** Антоан де Сент Егзипери Мали Принц
- в)** Хелејн Бекер Твој дан без стреса
- г)** Игор Коларов Кућа хиљаду маски

10. Напиши наводнике на местима где треба да стоје у реченици.

Гледали смо филм Авантуре Хаклберија Фина и препознали неке епизоде из романа Марка Твена Доживљаји Тома Сојера.

11. У разговору из романа „Хајдуци“ Б. Нушића унеси црту и запету где треба.

Мали јеси ли ти ђак?

Јесам вели му Миле.

А да немаш случајно врапца под капом?

Немам вели Миле.

12. Заокружки слово испред тачних тврдњи.

- a)** Запета се не користи у вокативу.
- б)** Наводници и црта се не комбинују када се црта користи као правописни знак уместо наводника.
- в)** Запета се користи при набрајању.
- г)** Црта и наводници се увек могу заменити, не само у обележавању управог говора.

Место акцента у вишесложним речима

1. У низу подвуци реч са правилно наглашеним слогом:
ИСприЧати, исПРИЧати, исприЧАти, исприЧАТИ.
2. У речима ВИСИНА, ДАЉИНА, БРЗИНА, БЛИЗИНА акцентован је _____ слог по реду (упиши тачан одговор).
3. Подвуци акцентовани слог у речима: БОЛЕТИ, БОЛНИЦА, БОЛЕСНИК, БОЛ.
4. У скривалици пронађи речи које имају акценат на другом слогу.

из	гу	би	ти	час	бол	сат	сре	ћа
ви	о	ли	на	ре	чи	бо	ле	ти
бра	на	са	мо	глас	ник	бол	ни	ца
да	нас	ра	зу	ме	ва	ње	шљи	ва
бо	ле	сник	бу	ба	шва	ба	цре	во
ле	по	та	бу	ба	ма	ра	го	луб
ти	ши	на	ва	тро	га	сац	о	рах

5. Заокружи акцентоване слогове у насловима:
„Хајдуци”, „Тајна жутог балона”, „Биберче”, „Шала”, „Вашар у Тополи”.
6. Глаголи ИСПРИПОВЕДАТИ и НАГЛАШАВАТИ:
 - а) имају акценат на истом слогу по реду,
 - б) немају акценат на истом слогу по реду.

Заокружи слово испред тачног одговора.
7. Обрати пажњу на обележени слог и заокружи слово испред тачног одговора:
СТОЛИЦА, **КОЛИЦА**.
 - а) У обе речи слог **ЛИ** је акцентован.
 - б) У речи СТОЛИЦА слог **ЛИ** је акцентован, у КОЛИЦА није.
 - в) У речи КОЛИЦА слог **ЛИ** је акцентован, у СТОЛИЦА није.
8. Подвуци речи које имају акценат на првом слогу:
камера, карамела, колекција, колонизација, кајсија.

Интонација реченице

1. Прочитај гласно следеће реченице и усправним цртама обележи места на којима су у говору биле паузе.

- a) Рукопис ми није најбољи али ми је соба увек уредна.
- б) Кад су девојчице заљубљене осећају лептириће.
- в) Милане донеси ми телефон!
- г) Лука Ђорђевић ученик V-3 добио је награду на литерарном конкурсу.
- д) Лазар Дејан и Павле су на терену.

2. Препиши реченицу три пута, али сваки пут испиши великим почетним словом реченични члан који је повезан са питањем.

Синоћ се испред наше зграде просула фарба.

- КАД? _____
- ГДЕ? _____
- ШТА? _____

3. Изговори наглас реченице. Уколико је интонација реченице узлазна, упиши на црту број 1, а уколико је силазна број 2.

Јесте ли понели граматику, децо? _____

Дошао је Мика, не Пера. _____

4. Прочитај реченицу и препиши истакнути реченични члан који је повезан са питањем.

Какве МИ РАЗГОВОРЕ не водимо НА ДРВЕТУ ЧЕТВРТКОМ.

- ШТА? _____
- КАДА? _____
- ГДЕ? _____
- КО? _____

5. Повежи графички приказ интонације са звукањем реченица.

Лоше си воље сада, на почетку распушта?

Забава је трајала до касно.

Артикулација: правilan изговор гласова

1. Пред тобом је изазов: сваку брзалицу изговори најпре споро, а онда најбрже што можеш.

- Петар Петру плете петљу, плети, Петре, петљу.
- Краљица Клара крала клавир.
- Свака сврaka скакала на два крака.
- Риба риби гризе реп.
- Чучи чуча на чучи.
- Грк са грма мрко гледи. Мрк је Грк и брк му мрк.

2. У реченицама пронађи словне грешке и заокружки их.

- a) Пекар пеће пите у печи.
b) Омогучиче нам да редовно тренирамо.
v) Стави тај ћак на леџа и изнеси га из куче.

3. Правилно напиши речи са погрешно написаним словима.

- a) Дочи чу чим прочитам.

б) Идем у Основну школу „Јован Дућинћ“.

в) Нечу да играм у развојној лиги.

г) Кача је добила нову поруђбину.

4. Писаним словима препиши на слободним линијама следеће реченице, водећи рачуна о сваком слову.

- a) Чех воли чисте чаршаве.

б) За ручак ћемо јести чорбу.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Писање обичног и електронског писма (имејла)

1. Замисли да си на скијању. Поштујући правила о писању писма, у свесци напиши другарици како проводиш време на зимовању.
2. У свесци напиши краће писмо баки на тему *Први дан школе у јејшом разреду*.
3.
 - a) Заокружи два почетка која би одговарала писму намењеном другарици:
Поштovана другарице, Уважена јосиођо, Драја Маро, Најдража моја.
 - b) Заокружи почетак који би одговарао писму намењеном баки:
Уважена бако, Поштovана бако, Најдража бако, Еј, бако!
4. Треба да пошаљеш писмо најбољем другу. Попуни насловну страну писма одговарајућим подацима.

Прималац	
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Назив улице/поштански преградак	
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Кућни број	
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Број стана	
<input type="text"/>	
Насељено место	
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Поштански број и назив доставне поште	
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	
ПАК (Поштански адресни код)	

5. Нека књижевна дела садрже писма. Ево једног таквог писма из приповетке „Дечак и пас“ Данила Киша. Прочитај га и одговори на питање.

„Драги господине Берки, молим вас најљубазније да ми се не смејете због овога што ћу вам сада рећи: ја сам синоћ плакао највише због мог пса Динга. Ана ми се још увек подсмева и каже да сам ја заљубљен у тог пса, а можда је то и истина, но ја верујем да ћете ме ви разумети и да ми се нећете ругати...“

- a) Ово писмо је пример службеног писма. b) Ово писмо је пример приватног писма.
Заокружи слово испред тачног одговора.
6. Милош је написао писмо уреднику часописа о језику.

Молио бих Вас да ми одговорите шта значи скраћеница П. С., коју често налазимо у јисмима.

Допиши делове које је Милош испустио у овом службеном писму.

Молио бих Вас да ми одговорите шта значи скраћеница П. С., коју често налазимо у јисмима.

Синоними, антоними, некњижевне речи, позајмљенице

Синоними

1. Повежи речи које имају исто или слично значење.

корен	☐	пљачка	☐
кревет	☐	споро	☐
каиш	☐	поломити	☐
компјутер	☐	лежај	☐
разбити	☐	основа	☐
крађа	☐	рачунар	☐
мислити	☐	појас	☐
полако	☐	разматрати	☐

2. Напиши синониме речи и одговори на питање.

отаџбина – _____ говорити – _____ весео – _____

- Обрати пажњу на врсту речи наведених синонима. Да ли су синоними речи исте врсте? ДА НЕ

Заокружи тачан одговор.

3. Заокружи слово испред паре синонима.

a) брз – спор **b)** брз – хитар **c)** брз – бржи **d)** брз – пребрз

4. Један глагол није истог значења као остали:

плашити се, бојати се, препадати се, савладати се, штрецати се, страшити се.

Прециртај га.

5. Подвучи три могућа синонима речи ЂАК:

наставник, школарац, ученик, дете, дечак, средњошколац.

Антоними

1. Допуни реченице речима супротног значења од подвучених.

Не волим хладно време, већ само _____.

Срела се два пријатеља, један је дебео, а други је _____.

2. Напиши антониме наведених речи.

дан – _____ црн – _____ мали – _____

стар – _____ искрен – _____

3. Подвуци једну реч из низа са десне стране која је антоним речи са леве стране.

младост

радост, старост, лудост

леп

ружан, паметан, висок

срећа

радост, сиромаштво, туга

4. Повежи антониме.

запамтити

мржња

брзо

заборавити

љубав

полако

5. Заокружи слово испред антонима речи ДОБАР.

- a)** тих **b)** миран **v)** лош **g)** бољи **A)** племенит

Некњижевне речи

1. Замисли да си наставник који прегледа следећи домаћи задатак о Нушићевој „Кирији“. Подвуци све речи којима није место у школском саставу.

То је прича о неком ћалету, лудом баји који нема кинту ни за гајбу ни за клопу.

Уместо да згрђе лову, матори ложи децу да путују возом у Италију. Сви су у гасу и не капирају баш најбоље стварност, а има да их пукне у главуџу само тако.

2. Подвуци жаргонске речи и замени их књижевним.

a) Јуче ме је фризерка превише олиндрала! _____

б) Она је врхчина! _____

в) Кева ми је одлепила кад је видела кеца! _____

3. Некњижевне речи замени књижевним.

а) Толико се бакљаш с том физиком, никако да је научиш! _____

б) Једно си реко, а друго си писо! _____

4. У стиховима из пиротског краја подвуци све некњижевне речи.

Седла баба на столичку,

Па си ћелеш рукавичку,

Да ју гаде на унучицу.

Позајмљенице

1. На линији допиши тачан одговор.

a) Речи: ЈАСТУК, ЈОРГАН, ЂЕБЕ, ЧАРШАВ, ДУШЕК, БОЈА, КАШИКА, ЧАРАПЕ, ЧИЗМЕ позајмљене су из _____ језика.

b) Речи САЛАШ, ВАШАР, ЦИПЕЛА, БУНДА, ГУЛАШ, ЛОПОВ позајмљене су из _____ језика.

c) Речи: ТАГОВАТИ, ФИНИШИРАТИ, БАНОВАТИ, ФАН, ШОПИНГ по пореклу су из _____ језика.

2. Почитај следећи текст из штампе и позајмљенице замени домаћим речима.

Та инфлуснерка обожава шопинг и обрадовала је фоловере новим селфијем из мола. Она воли само кул селфије и фотка се сваког дана.

- Напиши позајмљенице и домаће речи којима их можеш заменити.

3. Замени подвучене речи позајмљеницама из енглеског језика.

Слао сам ти електронска писма, али ти ниси одговарала.

На утакмици је било много обожавалаца, атмосфера је била врхунска.

4. У дневном листу „Политика” 2010. године појавио се духовит наслов:

„Сори, по дифолту не носим кежуал за сваки ивент...”

Шта значи ова реченица?

5. Прочитај изјаву и придев ЕКСТРА замени са бар три придева сличног значења.

Филм је био екстра.

Филм је био _____, _____, _____.

Техника израде писменог састава

1. Напиши састав на тему *Један доживљај са зимској райусција* према упутству.

УВОД

Наговештај теме и догађаја о коме ће се писати.

РАЗРАДА

Главни део састава. Описивање догађаја. Разрада мора бити макар двоструко дужа од увода.

ЗАКЉУЧАК

Износи се завршно запажање о догађају.

Завршни тест

1. У реченици подвучи предлог и прилог.

Стефан и Сара понекад оду до учитељице да је обиђу.

2

2. Заокружи глаголске именице:

купило, веровање, болест, тражи, вожња.

2

4

3. Напиши којој врсти припадају наведени придеви.

Придев	Врста придева
занимљив	
зимски	
доњи	
Марков	

4. Напиши инфинитивну и презентску основу глагола исписаних у првој колони.

Глагол	Инфинитивна основа	Презентска основа
говорити		
падати		
седети		
доћи		

8

1

5. Заокружи слово испред тачно подвучене граматичке основе.

- a)** учитељицом
- б)** учитељицом
- в)** учитељицом
- г)** учитељицом

6. Реченицу допуни одговарајућим обликом инструментала множине именице БАТИНА.

1

Децу су некад васпитавали _____.

3

7. Прочитај реченицу и одреди падеж, број и род подвучене именице.

Победник је онај који први састави реченицу.

Падеж: _____; број: _____; род: _____.

1 8. Подвуци атрибут који је у номинативу у реченици.

Голубачка тврђава је прелепа.

1 9. Прочитај реченице и подвуци исправно употребљен облик инструментала.

Ићи ћу с дедом у његов завичај. Путоваћемо с колима и с бродом.

1 10. Подвуци збирни број у реченици.

Тројица су болесна, три касне, а троје је отишло на хор.

1 11. Прочитај обавештење и одговори на питање.

Одељење V-4 скупљало је стару хартију и зарадило новац за екскурзију.

Број предикатских реченица је _____.

1 12. Само једна од наредне три реченице има прави објекат.

- a)** Мадрид се налази у срцу Шпаније.
- б)** Кроз Мадрид протиче река Манзанарес.
- в)** Молићу маму да ме води у Мадрид.

Заокружи га.

1 13. Подвуци слово испред реченице која садржи именски предикат.

- а)** Ту се река улива у море.
- б)** Једне лепе вечери посетили смо кулу.
- в)** Најстарије писмо је сумерско.

3 14. Допуни реченице одговарајућим обликом глагола који се налази у загради.

Сутра пре подне _____ (кренути) у Ваљево,
_____ (путовати) око два сата и _____ (стићи)
на ручак.

1 15. Подвуци непрелазни глагол у низу:

научити, волети, туговати, градити.

1 16. У низу је један несвршен глагол:

скупити, летети, наљутити се, довикнути, споменути, сести.

Подвуци га.

17. Повежи реченични члан са називом службе коју врши у реченици и одговори на питање.

4

Спремам се да са другарицом вечерас идем у бископ.

са другарицом

прилошка одредба за време

вечерас

прилошка одредба за место

у бископ

прилошка одредба за друштво

- Ко је субјекат у овој реченици? _____.

18. Препиши антонимске парове из пословица.

3

Данас јесмо, сутра нисмо. _____

Црна мајка белог сина рађа. _____

Стари пријатељ је бољи од два нова. _____

19. Само је једна реченица тачно написана.

1

a) Писали смо само нај једноставније придеве.

б) Најужнија тачка Африке је Иглени рт.

в) Грожђе је не зрело.

Г) Говорим три језика: Српски, Шпански и Италијански.

Заокружи слово испред ње.

20. Прочитај реченицу и одговори на питање.

1

Волимо јабуку, символ здравља.

Подвучени реченични члан је:

а) атрибут, **б)** именски део предиката, **в)** апозиција, **Г)** објекат.

Заокружи слово испред тачног одговора.

21. Подвуци „уљеза“:

1

именице, заменице, придеви, објекти, бројеви.

Укупно:	недовољан 1	довољан 2	аобар 3	врлодобар 4	одличан 5
	0–13	14–21	22–29	30–35	36–42

Решења

Врсте речи

Променљиве речи

1.

Врсте речи	
променљиве	непроменљиве
именице	предлози
заменице	прилози
придеви	узвици
бројеви	везници
глаголи	рече

2. Мама, поруку, Теси, књиге, библиотеку, Теса, библиотеци, мами, порука, Тесе, књигама.

3.

Именице	Биберче, дечак, другова
Заменице	они, га
Придеви	сналажљив, добрих
Бројеви	један
Глаголи	је постао, има, воле

4. цар, црква, кћи – именице
рече, иду, ће бити, дође, је – глаголи
оба, први – бројеви
ко, његова – заменице
царева – прилев

5.

Падеж	Именница
номинатив	цвет
генитив	цветА
датив	цветУ
акузатив	цвет
вокатив	цветЕ
инструментал	цветОМ
локатив	о цветУ

Не мења се део ЦВЕТ.

6. в) -о, г)-ој.

7. главом; главу; главо.

8. а) глав-.

9. „Пође средњи син у лов, па како изиђе иза града, а зец скочи иза грма а царев син за њим, док утече зец у ону рекавицу, царев син за њим, а то не био зец него ајдаја, па га дочека те пруждере. Кад после тога прође неколико дана, а цареви синови не долазе натраг ниједан, забрине се сав двор.“

10. Променљиве речи су: изиђе, града, зец, скочи, царев, ону, ајдаја, пруждере, ниједан.

Непроменљиве речи су: у, па, иза, а, док, после, натраг.

Именице

1.

Заједничка именница	Властита именница	Мисиона (апстрактна) именница
кревет	Лука	температура

2. зека (зец); г) заједничка.

3. цртање – цртати, сликање – сликати, играње – играти, пловидба – пловити, штетња – штетати, откриће – открити, упис – уписати.

4.

Заједничке именице	Градивне именице	Збирне именице
јунака	вода	децу
пса	злато	лишћа

5. цветови; цвеће.

6.

Именница	Род	Број
змајеви	мушки	множина
змајке	женски	множина
змајчад	женски	једнина

7.

Наслов	Врста додате именице
Робинсон Крусо	властита
Гулiverова путовања	глаголска
Бајка о зрну песка	градивна
Пут око света за 80 дана	заједничка

8. а) Жеђ гаси преко мере,
купа нас и пере.

вода

градивна

б) Кад сам гладна, ја сам хладна, али кад се наједем,
тада и вас загрејем.

пећ

заједничка

9. а) херој; б) лепота; в) зид.

10. скијање ● → ● заједничка
планина ● → ● властита
дрвеће ● → ● градивна
Копаоник ● → ● збирна
снег ● → ● глаголска

11. шећер, стакло, млеко.

12. Градивне: брашно, песак. Заједничке:
школа, кућа. Збирне: пруће, трње.

13.

Именница	Граматички род	Граматички број
село	средњи	једнина
свећа	женски	једнина
ранчеви	мушки	множина

14. грање, дрвеће, цвеће.

15. г).

16. злато – градивна; јаму – заједничка.

17. бурад – збирна, песак – градивна,
грање – збирна; а).

Именице	Род	Број	Врста
гума	женски	једнина	градивна
туга	женски	једнина	мисаона
радовање	средњи	једнина	глаголска
девојчице	женски	множина	заједничка
Вук	мушки	једнина	властита

19. ланац – заједничка; слободу – апстрактна.

20. глагол, глаголска именица.

21. а) Властите: Сара, Београд; б) Заједничке:

миш, стан; в) Градивне: кафа, песак;

г) Збирне: цвеће, јагњад; д) Мисаоне

(апстрактне): надахнуће, узрујаност.

22. а) лишћа; б) грање; в) цвећа.

23. водом, камена.

Промена именица (деклинација)

- Номинатив: Ко? Шта?; Генитив: (Од) кога? чега?; Датив: Кому? Чему?; Акузатив: Која? Шта?; Вокатив: Хеј! Инструментал: С ким? Чиме?; Локатив: О коме? О чему?.
- граматичка основа, наставак за облик.
- васпитаћиц- граматичка основа; -е наставак за облик.
- именице, придеви, заменице, бројеви.

Падеж	Једнина	Множина
номинатив	зрно	зрна
генитив	зрна	зрна
датив	зрну	зрнима
акузатив	зрно	зрна
вокатив	зрно	зрна
инструментал	зрном	зрнима
локатив	(о) зрну	(о) зрнима

Пример	Наставак за облик
чудовиштима	-има
азбуку	-у

7. номинатив, вокатив.

8. Инес, Дорис, Џенифер.

9. Ученици; ученика; ученицима; ученике; ученици; ученицима; ученицима.

10. девојчица, девојчице, девојчице, девојчица, девојчицу; балон, другарица.

Номинатив

- Ђаци, Наставници, часови.
- вук.
- а) Н, б) Т, в) Т, г) Н.

Пример	Номинатив једине	Номинатив множине
обалом	обала	обале
шешира	шешир	шешири
(у) школи	школа	школе

5. времена, градови.

6. Ивана – субјекат; Саша – субјекат; Дејан – субјекат; атлетичар – именски део предиката.

7. б) двапут.

8. Субјекат.

9. б) Сат је на полици.

10. а) жена, б) човек, в) Наставница.

Именица у номинативу	Наставак за облик	Род	Број
тањири	-и	мушки	множина
оловка	-а	женски	једнина
маче	-е	средњи	једнина

12. а) номинатив, б) мушки, в) множина.

Вокатив

- мајко.
- Запета.
- Анђо, Дуња, Барбара, Милиће, Драгане, Дарко.
- Наставнице, јесте ли прегледали писмени задатак?
Није фер, наставнице, да имамо контролни данас.
Хоћете ли одложити контролни, наставнице?
Јесте ли нас, наставнице, уопште чули?
- другарице; реко; паче.
- Саша, Наташа, Соња.
- Турци.
- Први пример је у номинативу, а други у вокативу.
- Мира, Драган.

Генитив

- б).
- б).
- динара.
- математике, Марка.
- џемпер од вуне; сладолед од чоколаде.
- поља.

Пример генитива	Значење генитива	Служба генитива
Пије рујна <u>вина</u> .	деоно	објекат
ивица <u>кревета</u>	присвојно	атрибут

8. оваца, коња, лисица.
 9. света; наставника.
 10. а).
 11. прстенова; б).
 12. генитиву једнине.
 13. занат(а), кћер(и).
 14. а) од; б) изнад; в) испред; г) из.
 15. мачака; ограда; вишања; тањира.

ДАТИВ

1. КОМЕ ~~ЧЕМУ~~ предмети и појаве
 ЧЕМУ ~~бића~~
2. дечацима, хору.
3. Журим према ученици. ~~ка~~ значење намене
 Трчим ка тати. ~~ка~~ значење правца
 Даћу другари поклон. ~~ка~~ значење правца
 кретања
 Није препоручљиво дечи. ~~ка~~
4. војнику, особи, детету.

Реченица	Значење датива	Служба именице у дативу
Купила сам <u>брату</u> лопту.	намена	објекат
Идем <u>баки</u> .	правац кретања	одредба места

6. а) забрани; б) мору; в) кућама; г) мачки.
 7. кући; код куће.
 8. б).
 9. ка бијелу двору, ка двору.
 10. в).
 11. а) ка/према; б) ка/према; в) ка/према; г)
 према; ка и према.
 12. а).
 13. аутобусима, Вишеграду.

АКУЗАТИВ

1. душо ~~судове~~ акузатив
 судове ~~вокатив~~
2. своје куће: акузатив, у хајдуке: акузатив,
 браћо: вокатив.
3. номинатив – цар, генитив – сина, датив –
 говедару, акузатив – везира, кћер.

4. б).
 5. Генитив, акузатив, генитив, акузатив.
 6. чланове, фанове, манекене.
 7. б).
 8. Именице у номинативу у служби субјекта су: учитељ, федер.
 Именице у акузативу у служби објекта су: лекцију, музеј, блато, куглице, ћаке, иглу, друга.

Пример	Падеж и број	Служба
ограда	номинатив једнине	субјекат
површине	генитив једнине	одредба места
поруке	акузатив множине	објекат

10. портрет, профил, слике, дом.

ИНСТРУМЕНТАЛ

1. С ким?; Чиме?
 2. оловком; б).
 3. Џонијем Депом.
 4. бициклом, са другарицом; инструментал
 средства – бициклом; инструментал
 друштва – са другарицом.
 5. стрелицама, стрелицом, мрежом.
 6. воћем, покућством, тканинама, пиџамама,
 прекривачима, накитом, инструментима.
 7. виолиниста.

Погрешно ✗	Правилно ✓
с трамвајем	трамвајем
пред кућу	пред кућом
за сто	за столом
за Тамару	за Тамаром
међу ту децу	међу том децом

9. а) акузатив; б) инструментал; в) генитив.
 10. газда – номинатив, душом и телом –
 инструментал, дечаку – датив.
 11. Предлог са.
 12. Написала сам састав оловком.
 13. са наставницом.

ЛОКАТИВ

1. независни; Локатив; генитив, датив,
 акузатив и инструментал.
 2. драги господине – вокатив, у Вашем писму
 – локатив, мојој мами – датив, овај новац –
 акузатив.
 3. а).

Пример	Датив	Локатив
Отпутовао је <u>у септембру</u> .		✓
Упутили су се <u>ка тераси</u> .	✓	
Седи <u>на тераси</u> .		✓
Обратио се <u>ученицима</u> .	✓	
Приближавамо се <u>Ваљеву</u> .	✓	

5. локатив, једнина; акузатив, једнина.

Пример	Падеж	Род	Број
о рођенданима	локатив	мушки	множина
рођендану	датив	мушки	једнина

7. за (своју) мајку – акузатив, са оцем – инструментал.
 8. објекат – трпилац радње; прилошка одредба за место – месно.
 9. на полици – локатив, песме – акузатив, мами – датив.
 10. г).
 11. у, на, по.

Падежи

Падеж	Зоран	Мира	Павле
номинатив	Зоран	Мира	Павле
генитив	Зорана	Мире	Павла
датив	Зорану	Мири	Павлу
акузатив	Зорана	Миру	Павла
вокатив	Зоране	Миро	Павле
инструментал	(са) Зораном	(с) Миром	(с) Павлом
локатив	(о) Зорану	(о) Мири	(о) Павлу

Именица	Врста именице	Падеж	Служба
Лука	властита	номинатив	субјекат
(по) песку	градивна	локатив	прилошка одредба за место
камењу	збирна	локатив	прилошка одредба за место
пут	заједничка	акузатив	објекат

3. (парче) торте.
 4. акузатив – објекат; номинатив – субјекат.
 5. Идем са одељењем у музеј. Славићу заједнички рођендан са Николом.
 6. б).

Субјекат	Предикат	Објекат
властита именица женског рода у номинативу једнине	глагол у садашњем времену	градивна именица средњег рода у акузативу једнине
Слађана	пије	млеко

8. б).

9. Милице, молим те врати ми мајицу.

10. Ставила је вазу на сто. локатив

Ваза је на столу. акузатив

11. а) обали, делфина; б) у/на село, баку.

Велико слово у писању вишечланих географских назива

1. Рођен је у Тршићу, подрињском селу код Лознице. Био је писар код церског хајдучког харамбаше Ђорђа Ђурчића. Отишао је у Сремске Карловце да упише гимназију. Његово име је Вук Караџић.

2. Велика Морава настаје спајањем Јужне и Западне Мораве код града Сталаћа. Улива се у Дунав код Сmedereva и Костолца. Велика Морава је са Западном Моравом највећа српска река. Најудаљенија притока је Ибар, који извире код планине Хајла.

3. Тихи океан, Егејско море, Сребрно језеро, Обедска бара.

4. Црни Дрим, Моравско-вардарска долина, Двор на Уни, Палићко језеро.

5. а) северна Америка; б) Црна гора; в) Северни Ледени океан.

6. Ново Орашко, Мали Иђош, Нови Кнежевац.

7. Маја је овог распуста одлучила да обиђе Србију. Кренула је од Голупца и Голубачке тврђаве, обишла Национални парк Ђердан и Лепенски вир и путовање завршила у Хомољским планинама. Пошто јој се свидело, следеће године планира да обиђе земљане фигуре зване Ђавоља варош и Власинско језеро.

8. Северна и Јужна Америка су се некада називале Нови свет.

9. Сувом Планином.

10. в).

11. Република Србија, Јужна Америка, Јадранско море, Сједињене Америчке Државе, Ђерданска клисура, Смедеревска Паланка.

12. Вршка чука, Вршачки брег.

Велико слово у писању имена установа, предузећа и организација

1. г).

2. в).

3. У близини Српске скадемије наука и уметности налазе се Филолошки и Филозофски факултет, а мало даље и Етнографски музеј.

- 4.** Српска православна црква данас слави Светог Саву. Идем у Основну школу „Васа Стјић“ у Мокрину. Званично име фудбалског клуба је Спортско друштво „Црвена звезда“. Гост Другог програма Радио Београда је професор Ранко Бугарски.
- 5.** Кошаркашки клуб „Партизан“, Дечји културни центар, Универзитет у Крагујевцу, Савез извиђача Србије.
- 6.** Ученици Основне школе „Бранко Радичевић“ из Великог Села посетили су Сајам књига у Београду. На штанду Завода за њубенике организатори су им говорили о књигама за њихов узраст. Ипак, највећа је гужва била на штанду Издавачке куће „Лагуна“, где је своје књиге потписивао Јурош Петровић.
- 7.** Математичка, Фондација, Основна (школа) „Доситеј Обрадовић“, Основна.
- 8.** нпр. Основна школа „Исидора Секулић“ из Бачког Петровца.
- 9.** Матица српска, Пријатељи деце Србије, Центар за права детета.
- 10.** Мокра Гора (насеље) и Мокра гора (долина).

Придеви

- 1.** а) Описни придеви су: вештачки, права, електрични; б) Присвојни придеви су: чешке/чешки, робов; в) Временско значење има придев данашњи; г) Не.
- 2.** а) изглодане, мали, пребачени. б) босанске, сеоских, горски.
- 3.**
бијело	●	○	копља
вјерна	●	○	вино
бојна	●	○	грло
рујно	●	○	љуба

Припадају описним придевима.

- 4.** добро (дете).

- 5.** г).

- 6.**
смеђа (коса)	●	○	присвојни
кукурузни (хлеб)	●	○	месни
сестрина (соба)	●	○	временски
горња (ивица)	●	○	описни
данашње (новине)	●	○	градивни

- 7.** а) вишљи, б) ново садски, в) Крушевачки, г) горкији.

- 8.** плавокоси.

- 9.** Павлов, Ђорђев, Миличин, азијски.

- 10.** строжи, краћи, дубљи.

- 11.** бржи.

- 12.** памучне; од памука.

Придев	Врста придева	Род	Број	Падеж	Служба придева
најгорчу	описни	женски	једнана	акузатив	атрибут
најлепшу	описни	женски	једнана	акузатив	атрибут
камени	градивни	мушки	једнана	номинатив	атрибут

- 13.** ваздушних, познатија, најновији, пчелиње, рупичасти, предњем, чувена, одвојеним, задњим.

- 14.** Заокружити: српске, Светском, холандском, најсрдачније, златним, најбољој; придеви у суперлативу су: најсрдачније и најбољој.

Позитив	Компаратив	Суперлатив
срећан	срећнији	најсрећнији
црн	црњи	најцрњи
брз	бржи	најбржи
жалостан	жалоснији	најжалоснији

Заменице

- 1.** друго лице једнине ТИ; треће лице једнине ОН/ОНА/ОНО/; прво лице множине МИ; друго лице множине ВИ; треће лице множине ОНИ/ОНЕ/ОНА

- 2.** са именом и с њом.

- 3.** тебе; њих/их; те.

- 4.** Он, њих, ми, њу.

- 5.** ја.

Наглашене	мене	тебе	њих	њега	њу
Ненаглашене	ме	те	их	га	је

- 6.** а) њима, им; б) тебе, те.

- 7.** је; ју; њу; јој.

- 8.** је (угледао).

- 9.** ја; он; ми.

Бројеви

- 1.** двадесет, тридесет, десет, осам, обе, 64; б). Бројна именица: десетицама.

- 2.** четиристо.

- 3.** Основни бројеви: 360, 19, пет, двадесет и четири; збирни: шесторо.

- 4.** два.

- 5.** педесет пет
петоро	●	○	бројна именица
петорица	●	○	редни број
пети	●	○	основни број
		○	збирни број

- 6.** основни; много.

- 7.** петорица; пети; петоро.

- 8.** Основни: 13, 957055, две; редни: шестог, прво, четврти; збирни: троје.

- 9.** четрдесет (и) пети, једанаест.

- 10.** б).

Глаголи

1. а) пласати, писати, трчати; б) прехладити се, сањати, заљубити се; в) севати, наоблачити се.
2. прочитати.
3. а) се напио; б) пекла се, просинула.
4. а) прислушкујем; б) одмажем; в) се мотам.
5. свађати се, замислити се.
6. одлазити.
7. Свршени су: прелетети, прескочити, упости. Несвршени су: лежати, мислити, читати.
8. спавати → прелазни
волети → непрелазни
свађати се → повратни
9. окупати се; успавати се; возити се.
10. Мила је путовала до Америке летос.
Ми путујемо данас на море.
Они ће путовати у четвртак.
11. в).
12. ишчупати; свршени, прелазни.
13. један.

Глаголски облици

Инфинитив

1. дати, патити.
2. б).
3. погледа-, заспа-, плет-, пек-, сед-.
4. узимати, проверити, чувати.

Јануар	Март	Јул	Септембар
грудвати се	пробудити	ронити	жутети
клизати се	процветати	сунчати се	брати
скијати	олистати	пливати	венути

6. пасти, обути, ићи.
7. учити; а).

Презент

1. б).
2. рекох.
3.

Једнина	Множина
1. лице -м	1. лице -мо
2. лице -ш	2. лице -те
3. лице -	3. лице -е, -у, -ју
4. цвета.
5. волим, видим.

6. лежи-.
7. певати, пазити.
8. падне-, седи-, заспи-.
9. нема.
10. Јесам бити, хтети; Бити; Јесам.

Глаголи	Инфинитивна основа	Презентска основа
плакати	плака-	плач-
пронаћи	пронаћ-	пронађе-

12. а) (је)су; б) ћемо; в) бити.
13. нисам, не будем, нећу.
- 14.
15. обиђу, свирају, тресу.

Перфекат

- „Санке су летеле, као стрела. Пресецани ваздух шибао је у лице, хуктао, звијдао у ушима, секао болно, штипао од беса, хтео да смакне главу с рамена. Од притиска ветра нисмо имали снаге да дишемо. Изгледало је да нас је сам ћаво грлио канџама и уз хуку вукао у пакао. Све око нас се сливало у једну дугу пругу која је нагло јурила.“
- се окупао; сте се умили; сам стигла.
- сам читала, си читала, је читала, смо читале, сте читале, су читале.
- упознала сам; Носила је; Имала је; Нисам узела, нисам могла.
- б).
- в).
- Презент: приказује, излази, пређу; перфекат: су звали, су веровали, је отварао.
- 8.

9. расли смо.
10. књији перфекат.

11. а) и г).

12.

- Јелена и Давид
су се посвађали. 1. лице множине
презента
- Доћи ћете са Давидом. 3. лице множине
перфекта
- Данас не идем у школу. 1. лице једнине
презента
- Управо читамо лектиру. 2. лице множине
футура 1

2. пред, због, али, доле.

3. а) испод, иза, у, у; б) где, веома, никада.

4. јутро.

5. споро, лоше.

6. в).

7. а).

8. в).

9. а).

10. у, ван, у, на, са.

11. а) синоћ, летос; б) лево, напред; в) убрзано,
глупо; г) стога, зато; д) јако, пуно.

12. за, на, за, због.

13. б).

Футур I

1. закаснићеш.
2. Стићи ћу.
3. ће морати.
4. ћемо путовати; ћемо обићи; посетићемо.
5. презенту.
6. ће кренути, ће јахати, ће добити, ће наћи.
7. течи, ићи.
8. а).
9. хранићете, ћете хранити.
10. постићићеш, ћемостићи.

Правопис

1. не знам, не могу, не желим, не бринеш, не пева, не поштује.
2. „Хајдуци”, Бранислава, Чеде, Брбе.
3. б).
4. б).
5. в).
6. а).
7. а).
8. новогодишњих, божићних; „Шашаве”; није.
9. Фрушка гора, неспреман, са мном, нећемо, најбољи, не знам, не говори, Нови Сад.
10. шестсто.
11. ићи ћу; усрећиће; доћи ће.
12. а) Математичко; б) Основну школу; в) Старој Пазови, Великој Плани.
13. дванаести, тридесет (и) други.
14. Децо, не заборавите да су најједноставније ствари најлепши!
15. двадесет шесторо, седморица.

Непроменљиве речи Прилози, предлози

Променљиве речи	Непроменљиве речи
именице	прилози
заменице	предлози
придеви	везници
бројеви	узвици
глаголи	речче

2. пред, због, али, доле.

3. а) испод, иза, у, у; б) где, веома, никада.

4. јутро.

5. споро, лоше.

6. в).

7. а).

8. в).

9. а).

10. у, ван, у, на, са.

11. а) синоћ, летос; б) лево, напред; в) убрзано,
глупо; г) стога, зато; д) јако, пуно.

12. за, на, за, због.

13. б).

Реченица и њени делови

Главни реченични чланови

1. Купила сам цемпер на зелене штрафте.
2. Три.
3. је угледала, је јурила, је побегао; б) три.
4. У нашој улици саградили су солитер и тржни центар, / па тражимо нови терен за кошарку.
5. Мила опет није урадила домаћи задатак.
6. именица, заменица.
7. ми, он, ти.
8. је наш познати песник. Именски предикат.
9. је била пегава, носила је, су биле искривљене.
10. субјекат; номинатив једнине.

Предикат	Глаголски облик
иде	презент
не бућка	презент
иде	презент
не шушка	презент

6).

12. а) глаголски; б) презент; в) лице, број.

Зависни реченични чланови

1. Марко једе супу. Марко је устао рано.
2. а) сваког дана, суботом; б) с великим задовољством; в) због школе; г) два пута.
3. а) о апозиција
б) о субјекат
в) о прилошка одредба
г) о објекат
д) о предикат

4. а).

5. Персу; у Персу.

6. а) именски део предиката; б) атрибут.

7.

Субјекат	Предикат	Објекат	Атрибут	Одређена временска начинка	Одељба места
Tor ју гра				+	
стаяла је					+
на брегу					
пролећни				+	
већар			+		
јој					+
друва је				+	
право					+
у лице					+

- ### **8. апозиција; апозиција.**

- ## **9. на нову школу.**

10.

Реченице	Врста објекта	Глаголски род
Девојка <u>руком</u> маше.	неправи	непрелазни
Град градила бијела вила.	прави	прелазни
Иде санак низ улицу, води <u>Павла</u> за ручицу.	прави	прелазни

Интерпункцијски знаци: запета, наводници, црта

1. „Стрељати не, чекати даља обавештења!”
 2. Ротердам, велика лука и важан саобраћајни чврт, други је по величини у Холандији; апозиција.
 3. За журку је купила: свећице, торту, сокове, чипс и мини-пице.
 4. а) Уна, отвори прозор! б) Отвори прозор, Уна! в) Отвори, Уна, прозор!
 5. в).
 6. „Наставниче, данас недостаје само четири ученика од нас двадесет шест.”
 7. 1. „Мама, ја сам гладан”, рече дечак буљећи у под. 2. Дечак рече буљећи у под: „Мама, ја сам гладан.” 3. - Мама, ја сам гладан - рече дечак буљећи у под.
 8. - Наставнице, шта значи реч

„аутобиографија” коју користи Бранислав Нушић, наш велики комедиограф?

9. а) Јасминка Петровић „О дугмету и срећи”
б) Антоан де Сент Егзипери „Мали Принц”
в) Хелен Бекер „Твој дан без стреса”
г) Игор Коларов „Кућа хиљаду маски”

- 10.** Гледали смо филм „Авантуре Хаклберија Фина” и препознали неке епизоде из романа Марка Твена „Доживљаји Тома Сојера”.

- 11.** - Мали, јеси ли ти ѥак?
- Јесам - вели му Миле.
- А да немаш случајно врапца под капом?
- Немам - вели Миле.

12. 6), B).

Место акцента у вишесложним речима и интонација реченице

- ## 1. испРИчати.

2. ДРУГИ-

- ### **3. БОЛЕТИ, БОЛНИЦА, БОЛЕСНИК, БОЛ**

из	гу	би	ти	час	бол	сат	сре	ха
ви	о	ли	на	ре	чи	бо	ле	ти
бра	на	са	мо	глас	ник	бол	ни	ца
да	нас	ра	зу	ме	ва	нье	шльи	ва
бо	ле	сник	бу	ба	шва	ба	цре	во
ле	по	та	бу	ба	ма	ра	го	луб
ти	ши	на	ва	тро	га	сац	о	рах

- 5.** „Хајдуци”, „Тајна жутог балона”, „Биберче”, „Шала”, „Вашар у Тополи”.

6. 6)

- \mathbb{Z}_R)

8. камера, кајсија.

Інтонація реченичес

- 1. a)** Рукопис ми није најбољи /али соба ми је увек уредна.

- 6) Кад су девојчице заљубљене /oseћају
дептириће

- в) Мидане /донеси ми телефон!

- г) Лука Ђорђевић/ ученик 5/3 /добио је награду на литературском конкурсу.

- 2.** СИНОЋ се испред наше зграде просула награду на литературном конкурсу.
д) Лазар/ Дејан/ и Павле су на терену.

- Синоћ се ИСПРЕД НАШЕ ЗГРАДЕ просула

- Синоћ се испред наше зграде просула

3. 1; 2.

4. разговоре; четвртком; на дрвету; ми.

5. Лоше си воље сада,

на почетку распушта?

Забава је трајала до касно.

Артикулација: правилан изговор гласова

2. а) Пекар пеће пите у печи. б) Омогућиће нам да редовно тренирамо. в) Стави тај ћак на леђа и изнеси га из куче.
3. а) Доћи ћу чим прочитам. б) Идем у Основну школу „Јован Дучић“. в) Нећу да играм у развојној лиги. г) Каћа је добила нову поруџбину.
4. а) Чех воли чисте чаршаве. б) За ручак ћемо јести чорбу.

Писање обичног и електронског писма (имејла)

1. Нпр. Драга Маро,

Стigli смо на Копаоник. Целог дана скијамо, а увече свирамо и певамо.

Поздравља те Уна.

2. Нпр. Драга бако,

Дошао је и тај дан. Кренуо сам у пети разред. Наставници су забавни и нису строги. Више се не плашим.

Урош

3. а) Драга Маро, Најдража моја;

б) Најдража бако.

4. нпр. Мара Милановић, Загорска 352, 12, 11000 Београд.

5. 6).

6. Поштовани уредниче (господине),

Молио бих Вас да ми одговорите шта значи скаћеница П. С., коју често налазимо у писмима.

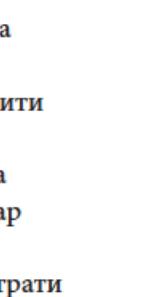
Срдачан поздрав,

Милош

Синоними, антоними, некњижевне речи, позајмљенице

Синоними

1. корен
кревет
каиш
компјутер
разбити
краја
мислити
полако
2. пљачка
споро
поломити
лежај
основа
рачунар
појас
разматрати

2. домовина, причати, радостан; ДА

3. 6).

4. савладати се.

5. школарац, ученик, средњошколац.

Антоними

1. топло; мршав.

2. дан – ноћ црн – бео мали – велики
стар – млад искрен – лажљив/неискрен

3. старост, ружан, туга.

4. запамтити
брзо
љубав

мржња
заборавити
полако

5. в).

Некњижевне речи

1. ћалету, баји, кинту, гајбу, клопу, лову, матори, ложи, у гасу, не капирају, пукне у главуџу.

2. а) олиндрала – ошишала; б) врхчина – најбољи, одличан; в) је одлепила – изнервирала се, кеца –јединица.

3. а) се бакљаш – се мучиш; б) реко, писо – рекао, писао.

4. Седла баба на сијоличку,
Па си йлеће рукавичку,
Да ју даде на унучицу.

Позајмљенице

1. а) турског; б) мађарског; в) енглеског.

2. инфлуенсерка – утицајна особа; шопинг – куповину; фоловере – следбенике; селфијем – фотографијом; мола – тржног центра; кул селфије – добре фотографије; фотка се – фотографише се.

3. имејлове; фанова; топ, екстра.

4. Извините, не носим по правилу/обавезно опуштену одећу за сваки догађај.

5. узбудљив, одличан, занимљив.

Завршни тест

1. понекад, до.

2. веровање, вожња.

Придев	Врста придева
занимљив	описни
зимски	временски
доњи	месни
Марков	присвојни

Глагол	Инфинитивна основа	Презентска основа
говорити	говори-	говори-
падати	пада-	пада-
седети	седе-	седи-
доћи	дођ-	дође-

5. в).

6. батинама.

7. акузатив; једнина; женски.

8. Голубачка.

9. с дедом.

10. троје.

11. две.

12. в).

13. в).

14. ћемо кренути, путоваћемо, стићи ћемо.

15. тутовати.

16. летети.

17. са другарицом

вечерас

у биоскоп

прилошка одредба
за време

прилошка одредба
за место

прилошка одредба
за друштво

Субјекат је ја.

18. јесмо – нисмо; црна – белог; стари – нова.

19. б).

20. в).

21. објекти.

Литература

Ан드리ћ, Иво: „Мостови”, из *Стазе, лица, поредели*, Просвета, Београд; Младост, Загреб; Свјетлост, Сарајево; Државна заложба Словеније, Љубљана, 1964.

„Ајдаја и царев син”, из *Ајдаја и царев син : избор из усмене књижевности* [приредила Шијачки, Оливера], Змај, Нови Сад, 2000.

„Деда и репа”, JPJ, Земун; Ниш, Просвета, 2005.

„Зидање Скадра”, из *Зидање Скадра*, Народна књига, Београд, 1959.

Kiš, Danilo: „Dečak i pas”, iz *Rani jadi : za decu i osetljive*, Arhipelag, Beograd, 2017.

Kolarov, Igor: *Agi i Ema*, Laguna, Beograd, 2022.

Нушић, Бранислав: *Кирија*, Народна књига, Београд, 1952.

Nušić, Branislav: *Hajduci*, Svetlost, Sarajevo, 1965.

„Орање Краљевића Марка”, из *Орање Марка Краљевића* [приредио Танасковић, Раде], Епоха, Пожега, 1997.

Политика (27. 2. 2010), „Сори, по дифолту не носим кежуал за сваки ивент...”, преузето 8. 6. 2022, са <https://www.politika.rs/scc/clanak/125506/Sori-po-difoltu-ne-nosim-kezual-za-svaki-ivent>.

Павлович Чехов, Антон: „Шала”, из *Приповетке*, Ново поколење, Београд, 1952.

Радичевић, Бранко В.: *Песме о мајци*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2013.

Речник српскога језика, Матица српска, Нови Сад, 2011.

„Све, све, али занат”, из *Све, све, али занат : српска народна бајка* [приредила Курђубић Ружић, Светлана], БИГЗ школство, Београд, 2018.

Трајковић, Пеђа: „Кад књиге буду у моди”, из *Антиологија књижевности за децу* [приредила Опачић, Зорана], Нови Сад, Издавачки центар Матице српске, 2018.

Ćopić, Branko: „Pohod na Mjesec”, iz *Antologija bosanskohercegovačke pripovijetke XX vijeka*, Alef, Sarajevo, 2000.

Напомена: Ауторка је, у жељи да ћаке мотивише да читају и да их упозна са именима великих писаца и њиховим значајним делима, некада користила реченице из књижевних дела које је по потреби – како би била уочена одређена појава или како би се текст прилагодио потребном примеру – у извесној мери изменила у односу на цитат, стога је, у тим случајевима, остављена напомена да је реч о прилагођеном одломку.